

Prin cunoaștere pentru o lume mai sigură

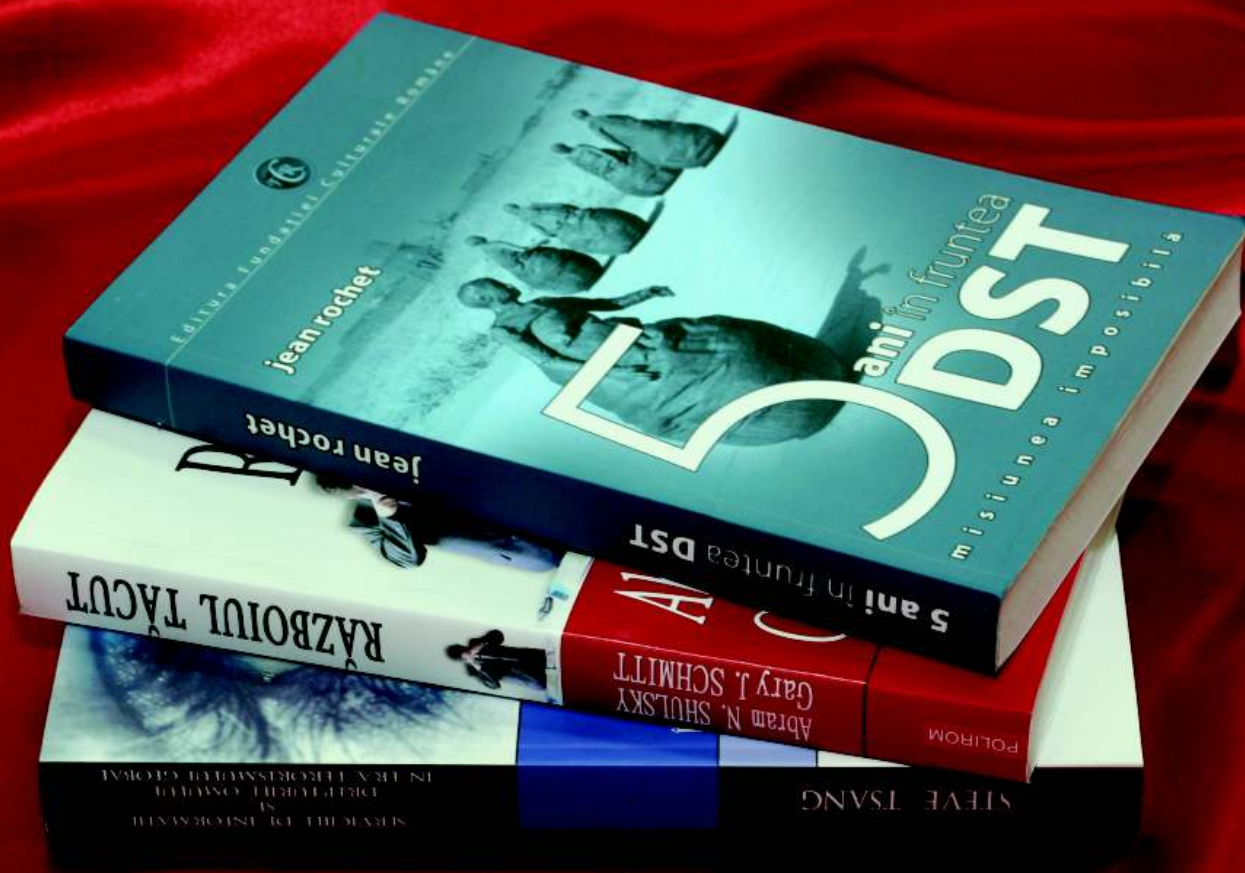
www.sri.ro

INTELLIGENCE

Anul 5, serie nouă, numărul 13, decembrie 2008

număr special dedicat Conferinței:

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Intelligence
SPECIAL

Publicație editată de Serviciul Român de Informații

PREAMBUL

În data de 8 octombrie 2008, Serviciul Român de Informații a organizat masa rotundă „Societate, Democrație, Intelligence”.

Evenimentul a oferit oportunitatea dezvoltării unui cadru de dezbateri profesionale asupra transformărilor interne ale SRI și rolului intelligence în lumea contemporană, în contextul schimbărilor profunde ale mediului de securitate actual și cerințelor generate de necesitatea creșterii calității actului decizional. Alături de directorul SRI, domnul George Cristian Maior, la eveniment au participat personalități din lumea academică, jurnaliști, reprezentanți ai instituțiilor statutului, precum și experți din cadrul SRI și Colegiului Național de Apărare.

Masa rotundă a abordat o serie de problematici legate de rolul serviciilor de informații în secolul XXI, evoluția riscurilor de securitate, dezvoltarea analizei de informații, cooperarea inter-instituțională în domeniul securității și rolul societății civile pe zona securității naționale, precum și controlul democratic asupra serviciilor de informații.

În cadrul dezbaterilor, directorul SRI, domnul George Cristian Maior, a prezentat o viziune privind viitoarea Strategie de Informații a Serviciului Român de Informații.

Acest demers se dorește a fi continuat prin diversificarea temelor de dezbateri și analiză, asupra dinamicii mediului de securitate. Dezvoltarea dialogului cu mediul academic și societatea civilă urmărește conectarea acestora la procesele generale de adaptare a conceptelor și practicilor în domeniul intelligence, precum și promovarea publică a principalelor obiective de transformare a SRI într-un cadru democratic și profesionist.

 Intelligence

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

George Cristian Maior
Directorul Serviciului Român
de Informații

Cuvânt de deschidere

Doamnelor și domnilor, stimați colegi, în primul rând doresc să vă mulțumesc în mod deosebit că ați acceptat această invitație, de a participa la o masă rotundă, la o dezbatere pe care o dorim cât mai creativă și mai consistentă pe tema democrației, a relației dintre sistemul democratic și activitatea de informații, de intelligence, dar și relația mai amplă a acestui segment fundamental în activitatea statului cu societatea civilă.

Aveam, încă de la bun început, să subliniez faptul că nu am intenționat organizarea acestei debateri, acestei mese rotunde ca un simplu exercițiu imagologic pentru un serviciu de informații. Imaginea este importantă, desigur, pentru un serviciu de informații, mai ales datorită faptului că adesea, lucrând, evident, ca misiune fundamentală cu o zonă mai ascunsă societății civile și societății în general, există în mod natural prezumții de suspiciune în ceea ce privește activitatea acestui sector al securității naționale. Dar mai important pentru noi, în acest moment, este ideea unei comunicări de substanță cu societatea civilă, mediul academic, în ceea ce privește evoluția, pe de-o parte a activității de intelligence, de informații într-un stat, și, pe de altă parte, a modului în care Serviciul Român de Informații poate interacționa cu societatea civilă pe probleme fundamentale pentru promovarea intereselor strategice ale statului și, până la urmă, ale cetățeanului.

Mă refer aici, printre altele, la activitatea de analiză și prognoză, spre exemplu, care este în mod evident o componentă esențială în activitatea unui serviciu de informații. Noi furnizăm analiză pentru decidenți, pentru consumatorii de informație, pe baza căreia iau decizii, decizii care ne afectează pe toți, într-o lume extrem de interdependentă, supusă unor presiuni fantastice, cu conotații pozitive și negative ca rezultat al procesului de globalizare. Până la urmă, toți lucrăm cu informații, fie că ne desfășurăm activitatea în presă, fie că lucrăm în mediul academic sau la nivel

cu aceste date, cum extragem nucleul analitic din cantitatea imensă de informații disponibile, care se scurge, se prelinge în sistemul internațional printr-o multitudine de surse, majoritar în acest moment chiar din surse deschise, la îndemâna tuturor.

Este important ca serviciile de informații să se dezvolte și să rafineze expertiza analitică, capacitatea de prognoză pentru a putea anticipa anumite evoluții sau provocări cu care se confruntă statele în lumea actuală. Constatăm astăzi că există o serie de fenomene de risc în creștere, inclusiv în apropierea geografică a României, constatăm de asemenea că o serie de problematici globale ne afectează tot mai mult securitatea și este extrem de important, cred, pentru un serviciu de informații să poată lucra și interacționa și cu mediile academice, și cu mediile de analiză pentru a putea oferi decidenților în stat informația necesară luării celor mai oportune și adecvate decizii în domeniul securității naționale.

Acesta este sensul și scopul acestei mese rotunde, mai mult decât, repet, un simplu exercițiu imagologic în ceea ce privește activitatea Serviciului. Vedeți, în cele trei segmente de dezbatere pe care le-am propus, primul: Rolul serviciilor de informații în secolul XXI, al doilea: Serviciile de informații și relația cu societatea civilă și al treilea: Serviciile de informații și statul democratic, sunt toate componente ale acestor chestiuni majore care ne preocupă și pe care încercăm să le gestionăm adecvat la nivelul principalului serviciu de informații al țării.

Doar câteva cuvinte despre cum a evoluat Serviciul Român de Informații de la începutul anilor '90 și unde suntem acum și ce ne propunem să facem. Cred că au existat mai multe etape în dezvoltarea SRI. În primul rând, vorbim de etapa de început, cea a anilor '90, când aveam o Românie ieșită din revoluție, o Românie care încerca să-și asigure o nouă identitate în relațiile internaționale, supusă multor presiuni din exterior și din

În interior, o Românie care încerca să se definească pe noi parametri geopolitici și care poate suferi datorită unei anumite izolări la care, poate și din cauza unor greșeli sau a unor factori obiectivi, a fost supusă în acei ani. În acea perioadă, Serviciul Român de Informații a fost construit pentru a răspunde unor necesități de etapă, de epocă istorică, de aceeași lege de funcționare care a fost adoptată atunci. Legea siguranței naționale reflecta acea dimensiune securitară asociată României anilor '90. Multe percepții de risc reflectate în lege sunt astăzi depășite unele întemeiate în mod obiectiv, altele poate subiectiv legate de o anumită senzație de încercuire a României, de izolare, la care trebuia să răspundă în acele momente deosebite. Timpul cum evoluau în Balcanii atunci, timp cum evolua dezbaterile pe posibilitatea extinderii NATO și a Uniunii Europene, timp în care deficitul de credibilitate și de legitimitate exista, iată de ce, probabil că în mod mai mult sau mai puțin obiectiv Legea siguranței naționale încorporează un set de amenințări, de riscuri, extrem de larg în ceea ce privește securitatea națională a României.

La începutul anilor 2000 a existat o evoluție clară spre integrare euroatlantică, s-au schimbat multe din aceste percepții, România a intrat în anumite circuite internaționale, a început să dobândească legitimitate și credibilitate în plan euro-atlantic și ulterior, să beneficieze de umbrela de securitate colectivă. Schimbările de percepție asupra riscurilor și amenințărilor au condus în mod implicit la o evoluție a serviciilor de informații în sensul redefinirii unora din prioritățile strategice.

Apreciez că ne aflăm în prezent într-o a treia etapă, în care

România participă la structurile de securitate colectivă și este integrată în organismele europene comunitare, ceea ce ne oferă posibilități deosebite de evoluție ascendentă în sensul modernizării serviciilor de informații. Nu în ultimul rând, la acest început de secol XXI, suntem supuși unor alte tipuri de presiuni din partea unor noi amenințări, lumea este numită neconvențională, asimetrică, cum vreți să le spunem, în condițiile în care asistăm simultan și la o revenire la parametri mai clasici ai politicilor de putere, mai ales în zona estică a continentului. Iată de ce Serviciul Român de Informații trebuie să se adapteze la un asemenea context, să-l înțeleagă și să transmită deciziilor informanților necesarul pentru a lua deciziile cele mai oportune.

Există o parte, i-aș spune, morală a reformei SRI pe care vreau să o subliniez. Mă refer la toată acea gamă de suspiciuni care au fost reflectate în analiza publică a performanțelor Serviciului, pornind de la faptul că acest Serviciu a moștenit și a fost depozitarul arhivei fostei Securități, compusă dintr-un număr foarte mare de dosare. Pentru un stat din Europa Centrală și de Est mă refer aici și la o comparație cu alte servicii de informații din regiune, transferul dosarelor către instituțiile abilitate a fost un proces de o anvergură deosebită. Astăzi, SRI nu mai gestionează decât un număr foarte redus de dosare, nici 1% din cât depozita la un anumit moment din arhiva fostei Securități, dosare legate strict, așa cum am mai subliniat, de securitatea națională actuală a României pe domenii sensibile cum sunt cele ale contraterorismului sau contraspionajului. Restul documentelor sunt în gestiunea altor instituții, astfel încât sintagma legată de „Serviciul

Român de Informații, continuator al Securității nu mai este valabil pe o asemenea dimensiune.

Am intrat într-o fază profesional superioară a evoluției Serviciului în care procesul de transformare nu mai vizează despărțirea de trecut și analiza și dezvoltarea misiunilor și obiectivelor strategice ale instituției. Desigur, sunt lucruri care pot fi dezbătute și care trebuie să fie dezbătute, dar și așa cum și în mapa pe care a primit-o fiecare, am încercat să vă oferim anumite informații publice despre ceea ce fac și alte servicii de informații în acest moment, încercând să se adapteze la această lume în schimbare, v-am pus în CD-ul acestei mape, strategia de informații a CIA, a Comunității Naționale de Informații a Statelor Unite și a Franței, toate adoptate foarte recent, toate supuse unor dezbateri la nivel academic și în consultări cu societatea civilă.

Ceea ce vreau să subliniez este că toate structurile de informații, atât din zona euroatlantică, cât și în plan global, încearcă să se adapteze la această lume extrem de complexă, supusă altor provocări, pe care le-am menționat și care necesită poate un alt tip de răspuns în multe dintre domeniile care sunt în responsabilitatea unor instituții cu rol în intelligence.

Nu a vrea să lungesc foarte mult acest cuvânt de deschidere asupra sensului și scopului acestei mese rotunde. Am încercat să invit și vă mulțumesc încă o dată, că mi-a dedicat timp acestui eveniment, am încercat să invit oameni care, pe de-o parte în cadrul statului au lucrat cu sistemele de informații române și au luat decizii pe baza informațiilor și au contribuit la evoluția acestora. Mă refer în primul rând la domnul Pașcu, ministru al Apărării în perioada critică a evoluției României către structurile euroatlantice și aderării României la NATO, dar și în perioada critică a luării unor decizii majore atunci, privind participarea României pentru prima dată în istorie, la misiuni externe, în Irak și Afganistan. Domnul ministru Pașcu va vorbi despre „Dinamica mediului de securitate și rolul informațiilor”, pentru a așeza termenii dezbaterii, iar domnul Sergiu Medar, fost director al Direcției de Informații a Armatei, fost consilier prezidențial și avea și domnia sa o scurtă intervenție legată de transformarea serviciilor de informații în acest context internațional și național pe care l-am menționat.

Și am să beneficiaz de acest panel, în final, pentru a vă transmite câteva idei și concepte for, pe care le are în vedere Serviciul Român de Informații în creionarea primei strategii de informații a SRI. Pentru că până la următoarea strategie națională de informații nu este doar apanajul unui grup de experți din cadrul Serviciului sau a Serviciului ca atare, ea trebuie să încorporeze ceea ce societatea în general percepe ca fiind o provocare la adresa intereselor securității naționale a României, ca și obiectivele și interesele cetățenilor în sens extins asupra modului în care se configurează liniile directoare pe zona de informații pentru securitate. Am să încerc să enunț câteva principii, câteva concepte, care vor sta la baza acestei strategii de informații. Documentul va fi dezbătut în momentul finalizării sale în forurile competente la nivelul CSAT și în cadrul Parlamentului.

Este un document pe care îl dorim foarte bine fundamentat și așezat, astfel încât să ofere o linie strategică majoră pentru evoluția Serviciului Român de Informații, a principalului serviciu de informații al țării, pe termen mediu și lung. Mulțumindu-vă încă o dată, cu permisiunea dumneavoastră da cuvântul domnului ministru Pașcu pentru a introduce tema dezbaterii.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Ioan Mircea Pașcu
Fost Ministru al Apărării

Dinamica mediului de securitate și rolul informațiilor

În ceea ce mi-ați sugerat dumneavoastră ca teme pe care am acceptat-o, respectiv Dinamica mediului de securitate și rolul intelligence, rolul informațiilor, există, după părerea mea, trei zone la care trebuie să ne referim.

Prima zonă o constituie tabloul politic general pe plan internațional, pentru că fără el nu putem să înțelegem care este evoluția mediului de securitate. A doua zonă este chiar mediul de securitate și a treia, bineînțeles, informațiile.

În ceea ce privește prima zonă, tabloul politic, cred că trendul general care caracterizează lumea în momentul de față este tranziția de la bipolarism, printr-o scurtă perioadă de unipolarism spre multipolarism sau, cum susțin unii specialiști, „non-polarism”. În orice caz, totul se petrece pe fundalul acestui proces al globalizării. Prin ce se manifestă această tendință? Există o dezordine mai mare în sistem și când spun dezordine, o spun între ghilimele. Avem, în primul rând, în vedere o reducere a autorității instituțiilor internaționale, avem o presiune puternică exercitată asupra puterii americane, care într-o scurtă perioadă de timp a reprezentat, să spunem așa, singura mare superputere rămasă în joc și această presiune se face atât prin angajarea extensivă a puterii americane, dar și prin contestarea ei.

În al doilea rând, asistăm la o intensificare a competiției pentru statut și influență între marile puteri. Dacă vă aduceți aminte, în anii '80 a existat o carte scrisă de un specialist american, Paul Kennedy, care spunea că Statele Unite se aflau în punctul în care se afla Marea Britanie la sfârșitul secolului XIX, începutul secolului XX. Cartea nu a avut un impact destul de mare pentru că s-a prăbușit Uniunea Sovietică, dintr-o dată, perspectiva s-a schimbat. Dar, în momentul de față, dacă recităm această lucrare, vom observa cât de

actual a devenit.

În sfârșit, avem o reafirmare a politicii de putere. Dumneavoastră, domnule Director, ați făcut aluzie la acest lucru. Avem în vedere „power politics”, creșterea apelului la forță militară și la celelalte instrumente clasice, vorbim de sfere de influență, sfere de interes etc. Vedeți că deja acești termeni, pe care mulți îi considerau depășiți, au reintrat în vocabularul diplomatic curent. De asemenea, asistăm la o intensificare a conflictualității internaționale. Avem vechile conflicte care, atât timp cât se aflau în dinamica echilibrului central dintre cele două superputeri, erau menținute sub un anumit control. Odată echilibrul dispărut, ele au căpătat o anumită independență, ceea ce a permis afirmarea unor actori regionali, fiecare cu interesele lor, cu, probabil, setul lor de obiective acorțatativ de impunere duce la creșterea gradului de conflictualitate cu ceilalți actori regionali.

Cum spuneam, avem această luptă pentru statut și influență între marile puteri, deoarece are loc o schimbare a ierarhiei de putere, se redistribuie puterea în sistem și atunci avem o nouă ierarhie. Din punctul acesta de vedere, ce spune Kagan acum, în 2008, este ilustrativ, respectiv lumea a revenit la normalitate, în

sensul c ceea ce credeam c va disp rea, odat cu e ecul comunismului, revine.

Avem i o presiune asupra resurselor, mai ales asupra celor energetice, care cre te tot mai mult. i aici putem spune c pr bu irea comunismului a permis reechilibrarea dintre nevoile economiei mondiale i resursele aflate n fostele ri comuniste, la care accesul era mediat, controlat de statele comuniste. A existat aceast echilibrare nu pentru mult vreme, pentru c India i China au devenit, cu foamea lor energetic i de resurse, principalii factori care tind s destabilizeze din nou acest raport relativ precar. Dup p rerea mea, singura posibilitate de reechilibrare n viitor o reprezint Africa i valorificarea resurselor africane, ceea ce va impune acest continent pe harta viitoarelor zone de conflict ale lumii. Deja anumite lucruri încep s se mi te n acest sens, a ap rut chiar i o anumit literatur pe domeniu care trebuie urmit .

n acest context, revin la o alt lucrare mai veche, care se nume te „Limitele cre terii, a Clubului de la Roma, din 1972”. i, cred c ceea ce ne atr gea aten ia atunci devine ast zi i mai pregnant, c ci la aceast lucrare trebuie s ne uit m acum cu al i ochi. n sfâr it, avem, cum spuneam, n ceea ce prive te conflictualitatea, o posibil surs de conflict de acum încolo, n pr bu irea fundamentelor sistemului economico-financiar bazat pe suprema ia exclusiv a pie ei i ne-interven ionismului, acreditat n anii '70-'80, prin reaganism i thatcherism. Acest lucru duce i la o anumit sc dere a autorit ii economice a Statelor Unite i punerea n discu ie a întregului sistem convenit la Bretton Woods, n 1944. Vede i c deja au ap rut voci n acest sens.

A doua chestiune: mediul de securitate. Interdependen ele n sistem se multiplic , to i depindem din ce n ce mai mult unii de al ii, ca urmare a accentu rii globaliz rii i atunci a spune c , practic, fiecare oportunitate reprezint n egal m sur i o vulnerabilitate. M leg de cineva, dar devin totodat mai dependent de problemele lui. i, din acest punct de vedere, nu a spune c orice vulnerabilitate reprezint o oportunitate, ci invers orice oportunitate reprezint o vulnerabilitate, n sensul c trebuie s m sur m corect care sunt costurile oric rei oportunit i. Niciuna nu vine f r costuri i atunci acest lucru trebuie s fie tratat ca o chestiune foarte serioas . Spuneam, cu prilejul unei reuniuni care avea loc n timpul Summitu-lui NATO de la Bucure ti, de fapt, puneam o întrebare atunci, care suna a a: „Dispari ia amenin rii sovietice s-a datorat elimin rii ei fizice sau mai degrab dispari iei Uniunii Sovietice ca subiect de drept interna ional?” Pentru c am plecat de la analiza agendei Summitu-lui i am v zut c unele puncte discutate la reuniune erau, de fapt, produsul direct al ac iunii i atitudinii Rusiei, care nu mai era inamicul Alian ei, ci partenerul acesteia. Iar ce s-a întâmplat n

Georgia înt re te aceast întrebare sau, mai bine spus, valabilitatea acestei întreb ri.

O alt chestiune referitoare la mediul de securitate: nicio alt amenin are nu a reu it, deocamdat , s ia locul amenin rii sovietice. Nici terorismul interna ional, nici chiar schimb rile climatice, niciuna nu are valoare sistemic , astfel încât s determine o reac ie coagulat a sistemului n ansamblul s u. S-au f cut încerc ri n acest sens, dar fiecare acord , deocamdat , o pondere diferit diverselor amenin ri, inclusiv celor care se refer la mai multe ri. i vede i interpretarea situa iei din Georgia, cum s-a f cut diferit de la o ar la alta i între cele dou maluri ale Atlanticului, vede i terorismul i sunt multe alte exemple.

Cu toate acestea, asist m la diversificarea amenin rilor, n primul rând datorit faptului c apar ace ti actori non-statali care func ioneaz , s spunem, sub radar i care genereaz amenin rile asimetrice, pentru c asemenea mijloace de aciune le sunt accesibile i, dintr-o dat , tabloul amenin rilor s-a amplificat, a devenit mult mai complex. Aceste amenin ri au o valoare regional , dar foarte multe au i valoare na ional . n unele ri se manifest mai pregnant, n altele mai pu in, de aici i perspectiva i reac ia diferite la acest tip de amenin ri i dificultatea de a le transforma n amenin ri general acceptate, pe baza c rora s se poat ac iona n comun. Iat numai recent, de câteva zile, la reuniunea special convocat de pre edin ia francez cu privire la situa ia financiar interna ional , unul dintre statele participante a spus c salvarea unor institu ii financiare trebuie s fie un apanaj na ional. Exist , din acest punct de vedere, i o alt chestiune: aceste amenin ri nu mai ac ioneaz secven ial, trecem de la una la alta, o rezolv m pe una, ajungem la alta. Ele ac ioneaz concomitent i atunci vom avea o dificultate mai mare de a selecta amenin rile care trebuie s primeasc primul r spuns, trebuie s vedem care sunt consecin ele n raport cu celelalte, ce impact are interferen a noastr n acest sistem i s inem minte, n orice caz, c riscurile actuale dep esc capacitatea statelor de a le combate pe toate n mod egal, n acela i timp.

De aceea, a spune c exist o anumit tendin de privatizare a asigur rii securit ii. i observa i c , n state care au institu ii mai slabe din acest punct de vedere, constat m c apar diver i agen i, cu o leg tur mai mare sau mai mic cu statul, care preiau asigurarea securit ii pe un plan mai mare sau mai mic. Dac v duce i n Beirut, o s vede i cartiere n care nu tiu ce for e sunt cele care asigur securitatea, i nu for ele statului libanez, ca s folosesc un exemplu. Acela i fenomen este întâlnit i n statele dezvoltate, unde predomin fenomenul de „out-sourcing”, prin care anumite func ii ale statului sunt cedate unor companii private (vezi, de pild , n sistemul penitenciar sau cel de paz).

În sfârșit, în discuțiile despre mediul de securitate, trebuie să vorbim și despre diminuarea coeziunii alianțelor. Există tendințe centrifuge atât în NATO, cât și în UE, tendințe de opt-out: „Da, chestiunea asta o convenim, e valabil pentru totdeauna, dar, vă rog, pe mine să nu mă socotiți parte la această combinație”, spun tot mai mulți. Deci, tendința aceasta de opt-out este vizibilă și în ceea ce privește evenimentele petrecute recent în Georgia, în legătură cu care s-a antamat deja o re-evaluare a Articolului 5 în Alianță, ca și a raportului dintre apărarea teritorială și proiectele forțelor, pe care noi îl considerăm tranșat în 2002, în favoarea ultimului, respectiv a proiectelor forțelor, precum și celui dintre area of responsibility și out of area. Vă aduceți aminte, out of area, out of business a fost sloganul care a dominat începutul anilor '90, când discutăm despre NATO și extindere. În momentul de față, cred că începem să evaluăm care este impactul operațiunilor din Afganistan și din Irak și din alte părți asupra ceea ce ar trebui să facă Alianța sau ce se așteaptă în Alianță chiar în zona ei de responsabilitate, în zona atlantică. Și sunt deja discuții între specialiști în această privință.

În sfârșit, al treilea pilon al prezentei mele, dezvoltarea intelligence, și aici vorbesc în calitate de consumator de informație: avem o amplificare exponențială a fluxului informațional și o reducere continuă a timpului de reacție. Între intelligence-decizie politică și implementarea ei este din ce în ce mai puțin timp la dispoziție.

În primul rând, principala provocare, după părerea mea, constă în a face diferență între o informație utilă și o informație mai puțin utilă, în a face ordinea de prioritate pe baza importanței informației, în capacitatea de a face conexiunile potrivite între toate aceste componente ale unui mozaic foarte, foarte complex. Care sunt piesele care pot să-ți confere o imagine logică sau să te ajute să, în elegi într-un desen aparent greu de înțeles, din multitudinea informațiilor care se acumulează? Și, în sfârșit, cei care lucrează în domeniul informațiilor știu foarte bine în anumite perioade istorice se reiau anumite operațiuni, planuri care au fost elaborate în alte perioade istorice, de aceea, memoria instituțională este un domeniu esențial și fiecare serviciu trebuie să-și administreze cât mai bine această memorie.

În al doilea rând, informația este accesibilă și adversarului. Nu mai putem să spunem că este numai în posesia noastră. Este egal liber, și spunem asta, și adversarului, ceea ce accentuează competiția pentru o interpretare corectă și acțiunea pe baza acelei interpretări. Adică nu mai avem numai noi asul în mânecă și acționăm pentru că noi tim ceva în plus, ci și adversarul are aceeași carte în mână.

Avem, în al treilea rând, după părerea mea, o tendință de privatizare a culegerii de informații, a prelucrării și distribuirii, ceea ce am putea numi merchandising intelligence, ca reflex al apariției actorilor non-statali și al privatizării asigurării securității în domeniul informațiilor.

În al patrulea rând, trebuie menționate posibilitățile crescute pentru dezinformare și vulnerabilitatea crescută a

infrastructurii de culegere, prelucrare, distribuție și acțiune care trebuie să fie gestionată.

În al cincilea rând, am în vedere necesitatea revizuirii raporturilor dintre HUMINT și SIGINT, dintre informația obținută pe cale umană și cea obținută prin mijloace tehnice. Lucrurile sunt cât se poate de evidente și cred că ce s-a întâmplat în septembrie 2001 este cât se poate de clar în această privință.

Dar trebuie să avem în vedere și faptul că, în interiorul serviciilor, apare o tensiune între gradul de libertate a circulației informației în sistem pe care îl permitem și restrictivitatea necesară, care trebuie aplicată. Cât restrictivitate este permisibilă, fără să interfereze cu eficiența funcționării sistemului în ansamblul său?

În al șaselea rând, este vorba de o comprimare a secvenței culegere-prelucrare-evaluare la nivel decizional-decizie și implementarea deciziei. Cine se mișcă mai repede și mai bine câștigă, și aici marja de eroare devine tot mai mică. Cu alte cuvinte, este la fel ca în proba de pistol viteză, în care mi se întorc ințeleo singur dat și am numai cinci gloanțe, trebuind să trag un singur glon pe fiecare ințel. Trebuie să realizez punctajul maxim, pentru că nu pot aștepta ca ințel să-mi stea acolo, până când mă încarc odată pistolul, deci timpul de reacție este foarte redus.

Imprevizibilul sau ceea ce Clausewitz numea „cea a războiului” tinde acum să se refere tot mai mult la consecințele unei acțiuni și mai puțin la inițierea ei. Adică, este relativ mai ușor să inițiem o operațiune, decât să-și putem prevedea în totalitate consecințele. Devine tot mai greu să prevezi care este impactul în această privință.

În sfârșit, încrederea se diminuează, în timp ce suspiciunea se amplifică, chiar în interiorul alianțelor. Se fac schimburi de informații, dar în condițiile în care fiecare tinde să-și rezolve problemele singur și să se izoleze. E de vădit în acest aspect: în ce măsură fluxul de schimburi este credibil și cât de mult ne poate ajuta? Nu vreau să susțin că trebuie să înceteze, nu va înceta, va fi o necesitate, dar, în orice caz, cred că va trebui să fim foarte atenți în această privință. A exemplifica cu o frază din Kagan, și anume: „The promise of the new era of international convergence fades. We have entered an age of divergence”. Deci, de acum înainte, suntem pe tendință centrifugă.

În sfârșit, concluzionez spunând că, într-o lume tot mai complexă și competitivă, rolul intelligence pentru luarea celor mai bune decizii - aici atrag atenția asupra unui element fundamental, cu minima condiție că și factorii decizionali să se ridice la înălțimea acestora - devine crucial. Informația prelucrată, adică ceea ce se numește intelligence, trebuie să fie utilă, demnă de încredere, disponibilă la timp și prezentată într-o formă corespunzătoare, ca să facem economie de resurse și să nu trebuiască să pierdem tradițiile de intelligence pe lângă factorii politici, scoțându-i astfel din activitatea propriu-zisă serviciului. Vă mulțumesc.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Sergiu Medar
Fost coordonator al
Comunității Naționale de Informații

Transformarea serviciilor de informații în contextul actual de securitate

Transformarea intelligence este un domeniu despre care s-a vorbit foarte mult după 11 septembrie 2001. Nu este însă mai puțin adevărat că s-au făcut foarte multe lucruri, dar și exagerări. Exagerările au dus la faptul că unele servicii de informații s-au aibut o foarte scăzută capacitate de reacție la o întoarcere în timp de o manieră brutală, rudimentară, atât ca planificare, cât și de manifestare a modului de rezolvare a diferendelor între state. Este vorba de conflictul din Georgia. 11 Septembrie a pus în fața serviciilor de informații din întreaga lume pericolul terorismului. De comun acord, s-a ajuns că pericolul asupra statelor lumii să fie considerat global și adaptiv, cu o distincție nesemnificativă între crimă, terorism și război. Toată lumea a început să vadă ca unică amenințare asupra omeniilor terorismul și crima organizată. Cred că s-a supralicitat pe această direcție, iar serviciile care s-au concentrat numai asupra acesteia, neglijând alte amenințări, inclusiv cele clasice, au greșit. Serviciile de intelligence au trecut de la maniera de abordare din timpul Războiului Rece, care se baza pe amenințarea statului-națiune, la amenințările transnaționale, omnidirecționale, non-statale și asimetrice. Plecând de la aceste principii, transformarea intelligence a dus la planificarea, culegerea, analiza și diseminarea informațiilor într-o modalitate nouă, mult mai eficientă. A venit însă conflictul din Georgia, iar maniera de acțiune a Rusiei nu a diferit esențial de cea din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Serviciile de informații pregătite pentru a face față unor acțiuni super-sofisticate s-au vădit din nou în situația de a analiza o amenințare unidirecțională, de un clasicism rudimentar, cu alte cuvinte, în situația de a pune pe masă vechile hărți de operații, de a muta stegulele și de a număra tancuri și transportoare blindate. Transformarea intelligence care avusese loc ajută sau dăuna? Răspunsul este încă în discuție. Lecția învățată este

ce trebuie combinat întotdeauna abordarea globală cu cea regională. Abordarea pe domenii sau tematici cu viziune globală impusă de 11 septembrie 2001 trebuie continuată, fără a neglija însă analiza și amenințările care pot veni din partea statelor-națiune. Confirmarea acestei ipoteze a venit la doar câteva săptămâni după războiul de 5 zile din Georgia, când a apărut criza financiară mondială, care scoate din nou în evidență abordarea globală interdisciplinară a amenințărilor. În consecință, care ar trebui să fie actorii și problemele care se pot constitui în preocupări ale serviciilor de informații? Organizațiile teroriste de orice formă și organizațiile criminale transnaționale, guvernele care produc și furnizează arme de distrugere în masă, oferind ad post, facilități și arme teroriste, finanțând atât activitățile criminale, cât și pe cele legate de asasinarea

liderilor din opoziție sau a celor înscinați cu judecarea actelor criminale, statele cu o guvernare slabă, în curs de destrămare, în care lipsa autorității statale poate transforma statul în sanctuar al teroriștilor sau poate provoca instabilități locale și regionale cu potențial conflictual, state nostalgice care vor să-i redobândească prin forță privilegiile de înute în trecut, unele corporații internaționale sau grupuri politice care încearcă să folosească avantajul economic pentru a influența negocierile politice sau economice internaționale, forțele neguvernamentale de securitate sau de informații care sunt doar parțial legale sau sub controlul societății civile, cum ar fi grupurile paramilitare, milițiile sau chiar unele firme militare private.

Implicarea serviciilor de informații este solicitată în aspecte noi, care până acum 4-5 ani nu erau considerate a fi derulate cu participarea acestora. Printre aceste domenii se pot enumera: apariția infrastructurii naționale împotriva atacurilor provenite din surse diferite ca și fața de terorismul sau crima organizată informatică, operațiuni internaționale în

globale care pot duce la destabilizări cu efecte asupra securității statelor, ajutor în caz de dezastre prin punerea la dispoziție a unor mijloace tehnice capabile să evalueze rapid și clar situația, sprijin în urmărirea criminalilor de război sau a liderilor crimei organizate în sprijinul unor anchete penale internaționale. De la aceste deziderate pleacă serviciile de intelligence în procesul de transformare, având în vedere faptul că toate amenințările ca și problemele cu care se ocupă serviciile de intelligence sunt dinamice și procesul de transformare presupune o schimbare continuă pe întregul ciclu intelligence.

Prima și una dintre cele mai importante transformări în mentalitatea serviciilor de informații după 11 septembrie 2001 a fost necesitatea găsirii mecanismelor care să ducă la o cooperare reală între serviciile de informații ale aceluiași țării, ca și dintre serviciile de informații ale unor state diferite. Pe planul organizatoric, în acest domeniu s-au făcut progrese reale. În statele în care existau comunități ale serviciilor de informații, acestea au căpătuit valențe noi sau modalități noi

de distribuție a sarcinilor. În statele în care nu au existat, această formă de coordonare a apărut având forme și formule diferite. Aceste forme cuprind practic întreaga gamă, de la planificarea și distribuția fondurilor serviciilor de informații și controlul cheltuiirii acestora, până la simpla întâlnire periodică a serviciilor de informații sau a adjuncților acestora, cu rapoarte parțiale, reciproce pe diferite teme. Ce s-a obținut concret? În ceea ce privește cooperarea dintre serviciile de informații ale aceluiași țării, în foarte puține state, s-au obținut rezultate care mulțumesc toate serviciile. Rezultatele pozitive s-au obținut acolo unde au fost realizate programe comune de dezvoltare și acolo unde s-a acționat concentrat și coordonat în perioadele de criză. Coordonarea și schimbul de informații nu trebuie să presupună neapărat constituirea de colective comune de analiști. Realizarea unei rețele secretizate cu legătură virtuală

între analiștii serviciilor de informații ale aceluiași stat cu acces comun la mini-baze de date realizate pe problemă sau pe domeniu este un mod real de cooperare permanentă. Centrarea rețelei se poate face atât pe problemă, cât și pe serviciul care este responsabil de gestionarea domeniului: un

sprijinul politici, care au nevoie de un consistent suport de intelligence, apariția frontierelor și a punctelor de trecere asupra armelor și mijloacelor de distrugere în masă, încălcări masive ale drepturilor omului la nivel de state sau regiuni întinse, evaluări ale unor situații economice sau financiare

întregul sistem.

În unele servicii de informații există alături de compartimentele de diseminare și structuri de „disclosure” care analizează fiecare material diseminat în funcție de destinatar, nivelul de clasificare, în funcție de nivelul la informații. În cadrul procesului de outsourcing serviciile private de informații funcționează pe aceleași principii ca și serviciile guvernamentale, cu singura excepție că nu folosesc decât surse deschise. Consider însă că în majoritatea statelor lumii legislația nu este încă destul de precisă în acest domeniu, lăsând destul de multe porți deschise pentru ca această activitate să alunece în domeniul ilegal. Există un strict control parlamentar și al societății civile asupra activității serviciilor de informații guvernamentale, dar un superficial control asupra serviciilor private care, sub acoperirea legilor legate de funcționarea firmelor de detectivi particulari, pot desfășura activități ilegale.

Ar mai fi de subliniat o serie de aspecte legate de pregătirea specialiștilor, transformarea în domeniul pregătirii specialiștilor în intelligence. Principiul de bază de pregătire este: „Pregătește-te în aceleași condiții în care îți desfășori misiunea”. Întregul proces de pregătire trebuie să fie simultan cu un proces de selecție. Prin rezultatele obținute la pregătire, cursanții, inconștient, își definesc de fapt viitoarele misiuni. S-a constatat că, în majoritatea statelor, fiecare serviciu guvernamental de informații își pregătește singur personalul. În același timp însă, cel puțin pentru primele etape, aceasta este o irosire a resurselor, programele de pregătire ale serviciilor naționale fiind, cel puțin pe prima etapă, de multe ori similare. Tehnica actuală permite prestarea confidențialității, chiar și cu programe de pregătire comune. Numai pregătirea specifică misiunii ar trebui făcută de către respectivul serviciu.

În domeniul utilizării informațiilor, transformarea intelligence presupune creșterea eficienței către beneficiar. Este nevoie de un proces de pregătire a decidenților asupra modului în care pot și trebuie să folosească informația. Acest proces presupune și acordarea cerințelor liderilor cu informația furnizată, precum și creșterea încrederii liderilor în această informație implicată în serviciul de informații. Este deosebit de important relația dintre lider și structurile de informații, pentru că atunci când nu există un proces de pregătire a liderilor în acest sens, eficiența utilizării informațiilor depinde în mare măsură de tipologia liderului. În procesul de transformare în domeniul controlului parlamentar asupra serviciilor de informații, este necesar, în primul rând, ca cei care execută controlul parlamentar asupra serviciilor de informații să fie cei care creează sau modifică legile după care funcționează aceste servicii. Controlându-le și evaluându-le activitatea pot, singuri să vadă ce anume trebuie schimbat în vederea creșterii eficienței activității de intelligence pe întregul ciclu. Fiind în același timp beneficiarii informațiilor, și aici este nevoie de un proces de pregătire a parlamentarilor implicați în aceste activități (...)

Un domeniu important al dezbaterii privind transformarea este cel al prevenirii surprizei strategice. Aici persistă anumite mitologii care se cer clarificate. Ar fi bine ca serviciile de informații, cel puțin de la noi din țară, să nu fie apreciate după acest criteriu. În istoria serviciilor de informații din lume sunt mai

puțin de 10 situații, în care a putut fi prevenită surpriza strategică de către acestea. Deci este cunoscut că nu se poate preveni sau că se poate preveni doar prin întâmplare. Dar surpriza strategică are o rampă în evoluție, de la inițializare până la declanșare. La inițializare, acolo se contorizează în mod absolut faptul că s-a prevenit surpriza strategică, dar tot acolo posibilitatea de a o preveni este zero. Declanșarea se petrece la un moment dat pe această rampă. Avertizarea, în cazul unui serviciu de informații performant se poate realiza undeva într-un moment situat între inițializare și declanșare și atunci oricum surpriza, evenimentul se declanșează, dar cu cât serviciul de informații a intervenit mai aproape de inițializare, cu atât punctul de întâlnire al măsurilor cu ceea ce s-a realizat este mai aproape de declanșare și pagubele mai mici. Deci aceasta este partea de teorie în ceea ce privește surpriza strategică, de aceea consider că prevenirea surprizei strategice este necesară, e un deziderat, dar nu a pune-o ca un criteriu de performanță. Ca un criteriu de performanță a pune însă ceea ce destul de puțin se discută, sau dacă vreți un succes al unui serviciu de informații, de contrainformații, cum este SRI, este via normală. Dacă într-un stat se reușește ca cetățeanul să-și ducă liniștit copiii la grădini, la coală și să desfășoare o activitate normală, înseamnă că acel serviciu de informații, de contrainformații din țară a desfășurat o activitate bună. Ori eu foarte rar am auzit, spunându-se faptul că în România n-a fost niciun atac de terorism major. Faptul că în România, pe teritoriul României n-au murit oameni în urma unor valize puse într-un cinematograf, faptul că nimeni nu se gândește când se duce la film sau la teatru: „Trebuie să fii atent să nu fie prea multă lume acolo că cine tie ce se întâmplă!”, faptul că România e întreg, acestea sunt de fapt succesele SRI-ului. Și sunt lucruri care nu se văd. Lumea zice că așa trebuie să fie, așa e normal să fie, dar aici constă de fapt succesul (...)

În final, nu se poate vorbi despre transformarea în domeniul informațiilor fără a menționa necesitatea unei educații a întregii populații în domeniul securității. Ceea ce detașază serviciile de contrainformații din statele democratice de cele totalitare este tocmai participarea cetățeanului la asigurarea propriei sale securități. Pentru a exista această colaborare este necesar un proces îndelungat prin care cetățeanul să aibă încredere în serviciile guvernamentale de informații, să înțeleagă că acestea lucrează în folosul său și să le sprijine. De asemenea, este necesară pregătirea cetățenilor pentru a putea deosebi ce este normal și ce este anormal în imaginea unui loc public și a explica în ce constă cooperarea cu structurile de informații.

A putea să remarc faptul că tema acestei întâlniri, acestei mese rotunde, cuprinde cuvântul Intelligence. Este clar că în procesul de transformare trebuie să trecem de la ceea ce se numește informație către ceea ce se cheamă intelligence și să nu ne mai fie teamă să folosim termenul intelligence care, dumneavoastră îi foarte bine că diferă foarte mult de ceea ce înseamnă informație. De fapt la NATO se spune clar: „schimb de intelligence între aliați și schimb de informații cu partenerii”. Deci termenul intelligence ar trebui să intre în limba română și să fie folosit în adevăratul lui sens. Vă mulțumesc!

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

George Cristian Maior
Directorul Serviciului Român
de Informații

Principiile și obiectivele viitoarei Strategii de Informații a SRI

Referitor la proiectul strategiei de informații a SRI, aș dori să subliniez de la bun început că fundamentul intelectual și analitic al documentului este configurat de cadrul general agreat la nivelul statului privind prioritățile în domeniul securității naționale, așa cum sunt acestea reflectate în strategia de securitate națională, în strategia de apărare, în programul de guvernare. Strategia este, de asemenea, fundamentată pe o analiză foarte serioasă a mediului intern și internațional de securitate. Așa cum au prezentat domnul Pașcu și domnul Medar, sunt chestiuni pe care noi le avem în vedere permanent în procesul analitic intern. Ne-am propus ca această strategie să reflecte prioritățile strategice de acțiune în domeniul informațiilor pe un termen mediu de cinci ani. Evident, strategia va fi prezentată CSAT, Parlamentului, de altfel am și avut o discuție în comisia parlamentară asupra unor concepte generale legate de această strategie. În dezvoltarea strategiei, pornim de la faptul că asistăm la o diminuare a dihotomiei clasice intern-extern și chiar politic-militar în ceea ce privește evoluția riscurilor la adresa statelor, inclusiv a României. O altă premisă a documentului vizează gestionarea amenințărilor generate de poziționarea geografică specială a României la granița est-europeană a NATO și UE, precum și faptul că aceste organizații au, de asemenea, propriile obiective strategice de securitate, fundamentate la nivelul unor

documente cadru. Avem în vedere faptul că riscurile asimetrice sunt în acest moment potențial deosebit de mari datorită creșterii fluxurilor transfrontaliere de diverse tipuri, așa cum am mai subliniat, fluxuri de bunuri, de persoane, financiare, chiar de idei, ceea ce implică o anumită abordare din partea Serviciului. Strategia analizează interferențele dintre dezvoltările

riscurilor asimetrice, deja devenite clasice: terorism, crimă organizată, mai nou amenințările cibernetice, unde, pe dimensiunea de cyber-intelligence, SRI a dobândit calitatea de autoritate națională. Avem, totodată, în vedere și re-emergenta unor aspecte clasice de politici și geopolitici regionale, mai ales după evenimentele din Georgia; acest

lucru este demonstrat în dinamica actuală a mediului de securitate internațională.

Cred că suntem cu toții de acord cu ideea că globalizarea informației, evoluția în cascadă a riscurilor necesită noi tipuri de răspuns din partea statelor, de aceea Serviciul trebuie să devină mult mai flexibil și mai adaptabil în generarea exercițiului misiunilor sale și să-și dezvolte capacitățile de anticipare a anumitor evoluții pentru a asigura funcția esențială de avertizare timpurie în domeniul securității naționale.

Din punct de vedere al misiunilor SRI, există o anumită continuitate în zona noastră de competență în ceea ce privește obiectivele majore legate de protejarea intereselor statului, a independenței naționale a României, a prezervării identității și valorilor naționale; sunt misiuni strategice clasice, le avem prevăzute în Constituție, le cunoaștem și le documentăm permanent. Dar putem vorbi și de o anumită ruptură pe aceste dimensiuni, o discontinuitate, așa spune, pentru că multe riscuri s-au schimbat în mod semnificativ, conceptele în domeniul securității naționale s-au extins progresiv pentru a încorpora și alte domenii de acțiune. A fost menționată aici securitatea energetică, care reprezintă o arie mare de preocupare a Serviciului, inclusiv în schimbul de informații și analiză pe

plan extern cu alte servicii de informații, au fost evocate evoluțiile din domeniul mediului său, așa cum am menționat, securitatea cibernetică. Acestea sunt domenii noi care generează obiective majore pentru instituția noastră.

Pe zona contracarării amenințării cibernetice, deja construim un concept instituțional și o arhitectură proprie Serviciului, iar pentru gestionarea fenomenelor asociate riscurilor cibernetice vom avea nevoie, de asemenea, de o foarte bună comunicare cu zona privată, inclusiv de acorduri cu actorii cu competențe în domeniu din mediul privat, pentru a putea asigura securitatea infrastructurii critice din domeniul informațional pe care se bazează statul, guvernul. Misiunile Serviciului le-am definit pe patru paliere fundamentale. În primul rând, vorbim de misiunea de cunoaștere, care este specifică oricui serviciu de informații. Aici a subliniat că s-a discutat mult de distincția serviciu de contrainformații - serviciu de informații. Să nu uităm că titulatura noastră este

de Serviciu de Informații al României, deci aria nu se restrânge doar la zona contrainformațiilor în activitatea SRI, deși contraspionajul rămâne un aspect pivot al competențelor noastre. Această misiune de cunoaștere se bazează pe un set de obiective legate de îmbunătățirea capacităților de culegere a informațiilor, de analiză și prognoză. Domeniul analitic este foarte important, și aici consider o prioritate interacțiunea cu mediul academic, ca și pe cea cu alte medii de analiză. A doua misiune a Serviciului se referă la dimensiunea de protecție, constant pe anumite paliere, în vreme ce, pe altele, înglobează noi obiective legate de protejarea cetățeanului împotriva unor riscuri asimetrice. A treia misiune este una preponderent acțională, cea de contracarare, combatere a riscurilor actuale de securitate avem o serie de capacități importante pe care vrem să le dezvoltăm și să le adaptăm cerințelor actuale. În fine, putem vorbi de o misiune nouă, cea legată de promovarea activă a intereselor de securitate ale României, în cooperare cu serviciile partenere din zona euro-atlantică și cu alte servicii care au incidență majoră în sistemul internațional. Deci, nu doar informații de protecție, de apărare, dar și informații de construcție care să ajute statul român în a dobândi un soi de avantaj strategic în discuțiile,

negocierile, dezbaterile externe pe care le are sau în deciziile care au valoare strategică din punct de vedere intern.

Dezvoltarea interdependentă a riscurilor și rapiditatea cu care evoluează situația operațională determină nevoia atât a unei abordări comprehensive a acestor riscuri de securitate, cât și necesitatea creșterii capacității de cooperare și interacțiune în interiorul Serviciului - nu mai putem opera pe segmente foarte rigid departajate, având în vedere caracterul foarte complex al riscurilor - dar și cu beneficiarii de informații. Pornind de la filosofia flexibilității în interiorul Serviciului, este evident că trebuie să lucrăm mai mult cu grupuri informale de analiză pluri-disciplinară în SRI, deci să evităm separările rigide generate de o categorizare strictă a riscurilor. De asemenea, pot fi grupuri de lucru cu extensii în exteriorul instituției pe anumite probleme foarte specializate, unde expertiza poate fi mai mare, spre exemplu în mediul universitar, pe aspecte ale securității naționale, în special cele de soft security.

În ceea ce privește cooperarea cu beneficiarii, este datoria noastră să încercăm nu doar să transmitem securității mecanic informația, ci să o explicăm din punct de vedere analitic și să încercăm să o descriem din toate unghiurile posibile de evaluare, astfel încât decizia care va fi luată în baza sa de către beneficiari să fie adecvată intereselor noastre. Comunicarea cu factorii de decizie este o problemă foarte importantă pe care o avem în vedere, mai ales în privința relației cu guvernul, care este principalul nostru beneficiar. Încercăm nu doar să transmitem securității informația sau analiza, ci să discutăm cu oamenii responsabili, cu miniștrii, să încercăm să vedem care sunt resorturile interne sau resorturile adânci legate de acea informație sau analiză pe care o transmitem; să includem în evaluările noastre și feedback-ul lor, care reprezintă un plus prin faptul că ne oferă un alt unghi de analiză decât cea pe care o producem noi în sine. Să nu uităm că și guvernul, în acest lucru este foarte important, și alte instituții sunt depozitari de informații din propria activitate pe care o desfășoară, de ordin guvernamental. Orice ministru, ca beneficiar de informații, are o cunoaștere mult mai adâncă, specializată pe o anumită zonă, cea economică, de exemplu, sau dacă am vorbit de securitate energetică, pe cea legată de energie, astfel încât este important să comunicăm, să evităm contradicțiile și să operăm cu acele analize complementare care pot aduce un beneficiu suplimentar pentru decidentul din acea zonă, am spus ipotetic, guvernamental.

Nici noi nu suntem și nu vom fi vreodată perfecți. Nici nu avem cum, pentru că este o iluzie cunoașterea totală, niciun serviciu din lume nu poate pretinde că deține o asemenea formă completă de cunoaștere a realității. De aceea, comunicarea și complementaritatea la nivel de evaluări sunt atât de importante pentru a genera o analiză cât mai

comprehensivă a situației de securitate. Sunt structuri de informații precum cele din sistemul anglo-saxon, unde chiar la nivel analitic se formează grupuri comune de lucru servicii beneficiari din zona guvernamentală pe analiza unor

anumite probleme. Alte sisteme preferă o departajare netă între furnizorul de informații și beneficiar. Din acest punct de vedere, noi oferim informația, beneficiarul, după aceea, o poate rafina, o poate extinde și, evident, este obligat să ia decizia adecvată. Undeva, între aceste două paradigme diferite, încercăm și noi să ne adaptăm din punct de vedere al relației cu beneficiarii.

În fine, faptul că suntem la granița de est a NATO și UE nu este numai un aspect teoretic, ci o coordonată a activității noastre concrete. Poziționarea noastră generează o serie de riscuri care au ca efect necesitatea concentrării unor dispozitive, creșterii nivelului de cunoaștere și analiză pe zona de est, vorbim deci de o concentrare chiar în termeni geografici a eforturilor noastre. Sunt secții teritoriale cu care operăm și care trebuie să aibă o valoare crescută în lucrul cu acest tip de informații, de exemplu la Iul, pe zona estică, iar aici, dau un exemplu ipotetic, și chiar din punct de vedere al cooperării pe zone stricte de cooperare transfrontaliere și de combatere a riscurilor asimetrice. De exemplu, sunt secții care lucrează pe, să spunem, fenomene de crimă organizată, care ar putea aduce atingere securității naționale, direct cu secții sau instituții de peste granițe. În cazul Ucrainei, de exemplu, cooperarea a devenit foarte bună în ultimul timp pe această dimensiune, și chiar încercăm și cu Republica Moldova pe acest aspect, punctual, să ne adaptăm mai bine la ceea ce înseamnă dimensiunea acțională.

Strategia de informații a SRI va lua în considerare și un proiect de ierarhizare a actualelor riscuri și amenințări de securitate. Această ierarhizare va lua în calcul o serie de evaluări complexe cu privire la dinamica riscurilor, impactul și probabilitatea lor de a produce efecte asupra securității naționale. Să luăm exemplul terorismului din punct de

vedere globală în special în zona euro-atlantică, este considerat nu un risc, ci o amenințare fundamentală. Noi, din perspectiva protecției teritoriului național, prin activitatea noastră de cercetare științifică și cunoaștere, spunem că poate nu este atât de pregnantă această amenințare în acest moment, dar, în lumina analizelor, nu putem exclude sub nici o formă creșterea sa în viitor. Să nu uităm că avem baze militare americane pe teritoriul României, că participăm în misiuni externe în Irak, în Afganistan, cu forțe militare, că aderarea la Uniunea Europeană, dincolo de toate beneficiile pe care le cunoaștem, aduce și o dinamică mai accelerată în ceea ce privește evoluția acestui risc. De exemplu, riscul terorismului poate fi accentuat de faptul că cetățenii UE cu legături cu organizații teroriste și oferim doar exemplul unor indivizi aparținând unor comunități mari de musulmani din diferite state europene, pot foarte ușor acționa pe teritoriul României și pe aceste evoluții, este nevoie de o foarte bună cunoaștere a dinamicilor de risc din Uniune, precum și de consolidarea cooperării cu alte servicii de informații din state precum Marea Britanie sau Franța.

Tocmai de aceea, suntem foarte atenți unde „post m” o asemenea amenințare în ierarhia riscurilor cu care ne vom confrunta, pentru că ierarhizarea va genera, în cele din urmă, planificare, alocare de resurse și concentrare operațională pe o anumită problemă. Acest lucru trebuie făcut mult mai profesionist la nivelul SRI, pornind de la o perspectivă temporală extinsă. Nu gestionăm doar amenințările de azi, ne pregătim și pentru riscurile de mâine. Ierarhia pe priorități va permite cunoașterea realității situației actuale și a celei pe termen scurt și mediu, astfel încât să putem alocă imediat resurse și capacități operaționale pe contracararea unui anumit risc. Abordarea pe care v-am prezentat-o face parte din proiectul Strategiei de Informații, fiind inclus în obiectivul dezvoltării unui sistem nou de planificare în cadrul Serviciului.

O altă problemă de management instituțional este legată de dezvoltarea resurselor umane de care dispune Serviciul. Avem,

într-adevăr, nevoie de mai multă expertiză pe diverse domenii foarte specializate. Am început recrutarea directă de specialiști în diferite domenii din universități. Există o bună receptare a demersurilor noastre din partea potențialilor candidați care își doresc să lucreze ca ofițeri de informații în SRI și încercăm să asigurăm un proces de selecție cât se poate de riguros din acest punct de vedere. Evident, avem sistemele proprii de pregătire și instruire, care trebuie să se adapteze la aceste necesități de specializare în interiorul instituției și aici mă refer la Academia Națională de Informații. Mulți se întrebau la un moment dat dacă parantez în timp - de ce ar fi necesară asemenea academie. Iată că alte state, precum Franța, își înființează academii de informații tocmai pentru a putea asigura pregătire specializată, dar și pregătire generală pe această dimensiune extrem de complexă a securității naționale. În cadrul academiei SRI, vom lucra foarte mult pentru îmbunătățirea curriculumului, pentru atragerea de expertiză din exterior, la nivel de sociologie, economie, pentru dezvoltarea cooperării ANI cu institute de cercetare din străinătate. De asemenea, pe dimensiunea proiectelor de resurse umane, avem în vedere o serie de obiective referitoare la evoluția carierei ofițerilor de informații. Trebuie să existe un orizont predictibil în ceea ce privește posibilitatea ofițerului de a evolua în carieră, de a se pregăti, de a lucra pe diverse segmente în cadrul SRI, iar aceste aspecte necesită o serie de schimbări și reforme interne. Un ghid al carierei ofițerilor de informații este absolut necesar, după părerea mea, astfel încât să existe o emulație internă în activitatea pe care o desfășoară personalul Serviciului, o competiție sănătoasă, a putea spune, din punct de vedere al posibilităților fiecăruia de a se manifesta și a evolua profesional.

Doresc să închei cu precizarea că o parte a proiectului Strategiei de Informații va fi publicată și o parte, evident, clasificată. Documentul va fi discutat și validat la nivelul CSAT și va reprezenta baza de planificare și de acțiune a SRI în îndeplinirea misiunilor enumerate anterior.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Cristian Tabără
Jurnalist

Relațiile cu societatea civilă și mediul politic

Avrea să ne referim la rostul și rolul primar al serviciilor secrete, respectiv colaborarea cu factorii de decizie și punerea la dispoziție a informațiilor corect și concret sistematizate, m-aș referi puțin la ceea ce mi-am permis să numesc „balanșul competențelor” în România. Mie mi se pare că e complet debalansată situația în care avem o problemă.

Serviciile secrete au fost și continuă să rămână profesionale, să se profesionalizeze, dacă doriți superior, reponându-se ca reacție la tot ce înseamnă lume post-decembrist, însă mi se pare că avem de-a face cu o problemă uriașă în ceea ce privește beneficiarul informațiilor și felul în care acesta reușește să le folosească. Mă refer aici, în principal, la mediul politic românesc, unde mi se pare că există o mare problemă pe care Serviciul Român de Informații, în principal, serviciile secrete române trebuie să o ia în calcul, dat fiind faptul că cei care preiau informația, de foarte multe ori dau dovadă de amatorism, pe de o parte, iar, pe de altă parte, alte tipuri de criterii parazitează felul în care munca serviciilor secrete devine cu adevărat utilă pentru decizia majoră în România. De asemenea, vorbim uneori și de amatorismul gazetăresc cu care, iarăși, probabil că serviciile secrete se ciocnesc destul de des. Există și o absență a opiniilor instruite în România, care se traduc mai departe activitatea serviciilor secrete către publicul larg, pentru că, la un moment dat, când vorbim despre rolul serviciilor secrete în secolul XXI, trebuie să ne obișnuim cu faptul că și publicul trebuie să fie în eleagă destul de bine ce este Serviciul Român de

Informații, de exemplu în acest moment, cum funcționează, pentru cine și în ce fel, cât de mult trebuie să-ți iubești cât de mult trebuie să-ți temi de el.

Apoi mai există o absență quasi-generalizată a asumării răspunderii de tip profesional: sunt foarte puțini aceia care, fie din presă, fie din politică, fie din serviciile secrete, dacă vorbim de intelligence, efectiv își asumă câte ceva despre ceea ce fac, o opinie rostită, un document pus pe masă, o rezoluție strategică, o conferință de tipul acesta. Au fost, de exemplu, abordările cu privire la situația din

Georgia, în care o parte din comentariile din presă dovedeau, poate mai degrabă aplecându-se treptat și în mod progresiv, pe lângă deontologia corectă, fașă de ce înseamnă, mă rog, efectele asupra României ale crizei din Georgia. Sau putem să ne referim la actuala criză financiară, iar aici am dispărut, ca să fiu bine înțeles, comentatorul care chiar înțelege ce spune și spune mai departe corect niște lucruri.

De ce am înțeles subliniez acest aspect? Pentru că o întrebare pe care mi-am pus-o întotdeauna, fără a ofensa pe nimeni aici de față, este cu câtă autoritate, pricepere și profesionalism se face controlul democratic asupra activității serviciilor? Cu cât beneficiu și cu cât pierdere? Cu cât bun credinț și cu cât amatorism sau reacție credinț? Lucruri, care cu siguranță trebuie să le punem cineva foarte serios în discuție, dat fiind faptul că

România nu mai are foarte multe, cum să zic eu, posibilități de a jongla în stânga, în dreapta, sau de a da dovadă de ezitare, acolo unde va trebui, pur și simplu, să spunem da sau nu.

O alt problematic important deriv din faptul c serviciile de informa ii trebuie s gestioneze refacerea leg turilor cu societatea civil dup 1989, iar r spunderea revine i acestei societ i civile în sens general. Numesc asta complexul „mo tenitoarei”. Toat lumea e atins de complexul „mo tenitoarei”. Serviciile secrete mo tenitoarele fostei Securit i, societatea fa în fa cu mo tenitoarea fostei Securit i. i atunci dilema este cum ie i dintr-o asemenea problem , cum se vindec un asemenea complex. Psihologic vorbind, cu terapie i consiliere, istoric vorbind, cu trecerea genera ilor, iar noi avem acum un complex favorabil: trec genera iile. Începe s conteze în societatea româneasc genera ia care nu tie foarte multe despre ce a fost Securitatea, cu bune i cu rele. Iar această genera ie, care conteaz i începe s conteze, mai are un mare avantaj: nu e ideologizat . A a se face, de exemplu, faptul c nu ar sim i niciun fel de resentimente fa de felul în care ar trebui s conlucreze cu serviciile secrete, de exemplu, i probabil c nici nu ar avea o mare problem în a purta un tricou pe care s scrie SRI, a a cum unii poart tricouri pe care scrie te miri ce sau se uit la seriale i c rora li se adreseaz filme de tip „Spy Games” sau „The Good Shephard”, care fac business dincolo. În consecin , probabil c problema are rezolvare din ambele p ri: un soi de bun voin sporit din partea societ ii, s spunem a a, i r bdare sporit din partea serviciilor, pentru c problema complexului mo tenitoarei, ca în orice terapie sau

deja de discutat, cât anume poate cel din fa a mea, dac discut m despre rela ia de cuplu, f când iar paralela cu terapia i consilierea, cât poate cel din fa s accepte din ceea ce sunt eu ca atare, este iar i de discutat. Dar sta este primul pas, pe de o parte, i, pe de alt parte, probabil c dac e s discut m despre un bine general, termen care lipse te din societatea româneasc , din p cate binele general presupune, într-adev r, ca toat lumea s în eleag faptul c a considera c exist state f r servicii secrete este o glum , a considera c serviciile secrete vor fi 100% vizibile, continuarea glumei, a considera c serviciile secrete trebuie iubite f r re inere, este iar o glum . Mai degrab este de acceptat ideea: iube te-m cu team . E ca în cuplu, nu tii niciodat când te în eal , dar depinde i de tine în mare m sur .

În ciuda aparen elor, contextul este extraordinar de bun pentru regândirea acestei situa ii. Sunt absolut convins c o deschidere a serviciilor secrete, urmat de strategia corect de PR ar putea avea efecte spectaculoase. Nu tiu acum dac pentru tineri e mai de bon-ton s poarte tricouri cu FBI sau cu NYPD Blue, de exemplu, ca s ne referim la Poli ie sau la mai tiu i eu ce, dar s-ar putea s fie interesant în 15-20 de ani s ba i la u a recrut rii la SRI sau la SIE sau, mai tiu eu, la DGIA sau în alte p ri. i lucrul nu e imposibil, ba mai mult decât atât e dezirabil, cu toate c genera ia mea, de exemplu, i genera iile de dinainte, care au avut de-a face cu Securitatea, vor tr i tot timpul cu spaima c ceva r u

li se va întâmpla din partea serviciilor secrete. i realitatea este c i se poate întâmpla ceva r u din partea serviciilor secrete, în func ie de ceea ce faci. Dar acestea sunt lucruri care pur i simplu trebuie discutate cu r spundere cu adev rat mare. Cred c , dac pierdem trenul sta, atunci o s mai a tept m înc 15-20 de ani cel pu in pân când vom putea redeschide discu ia într-un mod cu adev rat constructiv. În fine, în ceea ce prive te situa ia cu privire la amenin ri, pentru c m-a i întrebat care este percep ia publicului cu privire la amenin rile la care este supus România, riscuri i a a mai departe, cred c , în continuare, exist o lini te de tip paternalist în societatea româneasc , pe care, cu siguran , cineva va trebui nu neap rat s o scuture sau s arunce România în panic , dar m car s prezinte situa ia real cu privire la faptul c ni se poate întâmpla cam orice li se întâmpl tuturor în acest moment.

consiliere, începe prin asumarea problemei recunosc c am o problem i recunosc c sunt mo tenitoarea fostei Securit i, vrând-nevrând. Acum, ce am adus cu mine, această mo tenire, asta este

deja de discutat, cât anume poate cel din fa a mea, dac discut m despre rela ia de cuplu, f când iar paralela cu terapia i consilierea, cât poate cel din fa s accepte din ceea ce sunt eu ca atare, este iar i de discutat. Dar sta este primul pas, pe de o parte, i, pe de alt parte, probabil c dac e s discut m despre un bine general, termen care lipse te din societatea româneasc , din p cate binele general presupune, într-adev r, ca toat lumea s în eleag faptul c a considera c exist state f r servicii secrete este o glum , a considera c serviciile secrete vor fi 100% vizibile, continuarea glumei, a considera c serviciile secrete trebuie iubite f r re inere, este iar o glum . Mai degrab este de acceptat ideea: iube te-m cu team . E ca în cuplu, nu tii niciodat când te în eal , dar depinde i de tine în mare m sur .

În ciuda aparen elor, contextul este extraordinar de bun pentru regândirea acestei situa ii. Sunt absolut convins c o deschidere a serviciilor secrete, urmat de strategia corect de PR ar putea avea efecte spectaculoase. Nu tiu acum dac pentru tineri e mai de bon-ton s poarte tricouri cu FBI sau cu NYPD Blue, de exemplu, ca s ne referim la Poli ie sau la mai tiu i eu ce, dar s-ar putea s fie interesant în 15-20 de ani s ba i la u a recrut rii la SRI sau la SIE sau, mai tiu eu, la DGIA sau în alte p ri. i lucrul nu e imposibil, ba mai mult decât atât e dezirabil, cu toate c genera ia mea, de exemplu, i genera iile de dinainte, care au avut de-a face cu Securitatea, vor tr i tot timpul cu spaima c ceva r u

li se va întâmpla din partea serviciilor secrete. i realitatea este c i se poate întâmpla ceva r u din partea serviciilor secrete, în func ie de ceea ce faci. Dar acestea sunt lucruri care pur i simplu trebuie discutate cu r spundere cu adev rat mare. Cred c , dac pierdem trenul sta, atunci o s mai a tept m înc 15-20 de ani cel pu in pân când vom putea redeschide discu ia într-un mod cu adev rat constructiv. În fine, în ceea ce prive te situa ia cu privire la amenin ri, pentru c m-a i întrebat care este percep ia publicului cu privire la amenin rile la care este supus România, riscuri i a a mai departe, cred c , în continuare, exist o lini te de tip paternalist în societatea româneasc , pe care, cu siguran , cineva va trebui nu neap rat s o scuture sau s arunce România în panic , dar m car s prezinte situa ia real cu privire la faptul c ni se poate întâmpla cam orice li se întâmpl tuturor în acest moment.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Vasile Dîncu
Senator

Modele culturale, metode sociologice și percepții publice în analiza de securitate

A vrea să spun câteva lucruri care în de reflecția celor care vin din domeniul surselor deschise, în legătură cu modul în care receptivitatea culturii de intelligence în România, anumite reflecții necesare pentru o strategie de informații. În primul rând, cred că o strategie coerentă ar trebui să cuprindă niște reflecții legate de definirea secretului în societatea noastră. Asta

este o mare problemă. Definirea secretului într-o societate este o problemă de manufacturare, cum zic americanii, e o chestiune care trebuie făcută printr-un consens, printr-o negociere în societate. Noi vorbim despre transparență și sigur că serviciile asta fac în acest moment: încearcă să deschidă, dar, de fapt, dacă ne uităm bine pe documentele administrative, vedem că transparența este însoțită de mărirea numărului de

documente clasificate. În societățile contemporane sunt milioane de documente clasificate și asta înseamnă că în societatea aceasta - cum spunea un lider, „societatea complexă în care trăim” - începe să se prolifereze în forma.

Asta este o amenințare, după părerea mea, la adresa strategiilor în general pe care le citim că sunt sau nu sunt pe site-uri și este o consecință a secretului. Citim documente cu un limbaj rezervat, în care prevalează mai degrabă forma. Dacă facem o analiză de conținut, vedem că nu rămâne nimic. Noi putem spune că nu rămâne nimic, pentru că există ceva profund și important în spate, care nu a putut fi spus. Când un șef de serviciu secret ajunge la o televiziune, este felițat la final dacă a reușit să nu spună nimic, dar să evolueze cu grație. Dincolo de aceasta, când este vorba despre o strategie națională, este foarte important conținutul.

În al doilea rând, cultura de securitate. Ce este cultura de securitate? Cum se formează ea? Toate serviciile de informații colarizează în diverse forme. Am văzut că la noi este un început excepțional în acest domeniu. În ceea ce privește barometrele naționale de risc, la noi opinia publică nu este nici sondată, în același timp, nici nu este alimentată cu informații despre aceste subiecte. Dacă ne-am uita și am vedea câte riscuri există în percepția publică, în afară de cele pe care le spunem noi în sondaje... Noi avem niște grile destul de formale în sondaje - teama de război, de boală și de un conflict în zonă - care nu spun nimic, de multe ori, pentru activitatea individului ca atare. Marea artă a celor care fac analiză într-o societate este să lucreze la tendințele mici. Noi tim că o tendință care se află în vârf de 30%, de 20%, sau de 10% - este deja o tendință moartă, urmează ciclul descendent, când nu mai este important. Cum să prinzi tendințele de 2%, de 1%, de

3%, care din aceste valuri mici vor deveni marele val? Aceasta este o mare art în ceea ce privește analiza. A mai spune un lucru despre specificul societății noastre: noi acum, după '90, am devenit o societate naivă, un fel de societate pură, societate fără inamic, o națiune care are peste tot numai prieteni, în definiția asumată publică. Dacă a dispărut polaritatea din Războiul Rece, totuși, o societate

fără inamic este o societate vulnerabilă în sine. Are o structură vulnerabilă, o cultură care este vulnerabilă. Nu știu acum cine este dușmanul nostru: Omar Khayam, cultura islamică? Mă întreb studenții: Cine este dușmanul nostru în societate? Este foarte greu. Acesta trebuie definit societal. Nu definit neapărat în sensul polarității absolute - axa răului - dar trebuie să îl definim cumva. Sau suntem poate o societate paradisiacă, ce evoluează spre cea mai bună din lumile posibile? Am putea să spunem așa ceva, dar am vedea că nu funcționează.

În ceea ce privește amenințările, războiul cognitiv, folosirea capacităților de cunoaștere și prelucrare a informației în scop conflictual, de exemplu transportul de mituri și modele între culturi: este un lucru mai complicat decât pare la prima vedere. Să luăm un exemplu foarte ușor, fără să exagerez. Modul în care diverse culturi văd și înțeleg bogăția: „bogatul niciodată nu va ajunge în Împărăția Raiului, decât atunci când cămila va trece prin urechile acului”. Spre exemplu, societatea noastră ortodoxă are această definiție. Există și în zona orientală această abordare a bogăției. Pe de altă parte, logica protestantă este diferită: te îndeamnă spre acumulare, pentru că poți să fii „alesul”; nu știi cine este „alesul”, dar ai o datorie să multiplici ceea ce ți-a lăsat Dumnezeu. Or, ce produce la noi acest tip de abordare? Uitați-vă că 80% din populație afirmă că cei care acumulează avere într-un fel sau altul, au făcut-o în mod ilicit, prin noroc, prin corupție și așa mai departe. Modul cum este definit statul care este un prost gestionar. Acum statul devine, de fapt, un salvator al neoliberalismului. Oamenii nu mai în aleg. Indicele de percepție a corupției

general ca metodă de agresiune asupra societăților. Eu am avut ocazia să propun dintr-o poziție guvernamentală ca guvernul să ofere bani să facem o cercetare intensă, condusă de organisme internaționale, despre Sistemul Național de Integritate. O chestiune complicată, mulți dintre dumneavoaștră știți, pentru că lucrați în acest domeniu.

Nimeni nu a fost interesat de faptul că guvernul ar putea să dea bani pentru că ar fi apărut niște cifre, nu ar mai fi acționat indicele de percepție a corupției. Pentru că acest indice este amplificat prin surse deschise. Aceasta este singura măsură, pentru că, de fapt, noi nu avem o măsură a corupției, cu adevărat.

Apoi, atacul prin surse deschise, nu numai analiza surselor deschise, ci atacul cel mai important, după părerea mea, sociologic vorbind, fără să fiu specialist în intelligence, atacul prin surse deschise este poate amenințarea cea mai importantă

în acest moment. De aceea, este importantă și forma de luptă în acest război cognitiv despre care se vorbește în ultimii ani. Pentru că aici este vorba despre faptul că, în modelul cultural din acest moment, un model narcisist, nu ne mai putem apăra cultural prin modele raționale, cum era în timpul Războiului Rece: „acesta este inamicul”. Acum, dilema statelor va fi următoarea: avem un individ care reacționează în funcție de situație, are valori specifice unor contexte. Oamenii nu mai sunt așa de omogeni cum credeam noi, un model din acesta în care avem câteva valori perene. Cei care studiază stilul de viață al inamicilor îți dau seama că nu mai sunt trei sau cinci clase culturale, ci avem foarte multe tipuri de personalitate, care este multiformă. Ca și virusul care își schimbă foarte des forma.

Și atunci, una dintre dilemele statelor contemporane se bazează pe întrebarea: investești în capitalizare intelectuală, în construcția unei diversități a societății, sau în controlul informațiilor și interceptarea surselor? În ceea ce privește această chestiune, ai o operațională tot timpul, când trebuie să controlezi într-un asemenea mod total. Dar cum reușești să creezi diversitate, o diversitate care până la urmă să fie într-un anumit fel chiar controlabil, care să se controleze pe sine prin mijloace democratice? Acesta este un lucru care cred că este foarte important.

Nu avem o doctrină europeană de securitate în societatea noastră fără inamic. Nu putem integra competiția economică, războiul economic. În societatea noastră, nu avem o cultură strategică, suntem descoperiți aici, de fapt

nu avem inamici, mai ales pentru domeniul economic. Noi, tim c avem alia i în NATO, avem parteneri în Uniunea European , dar competi ia economic a r mas aceea i. Cum integr m aceste lucruri, pentru c nu exist o doctrin european i nici nu cred c este posibil, pân la urm , acest lucru. Lipsa unor institute de cercetare contribuie la asemenea evolu ii negative- societatea noastr cred c este foarte slab din acest punct de vedere. Face i un experiment pe Legea uninominalului, sunt unul sau doi oameni care au lucrat la lege i care tiu care sunt consecin ele pân la cap t, cum se alege un deputat, prin toate filtrele respective; dar nimeni nu a citit pân la cap t această lege. Din domeniul politic tiu sigur, pentru c am testat zeci de oameni. A a se întâmpl cu majoritatea documentelor: cele mai vizibile i cele mai importante pentru societate sunt cele pe care nu le cunoa te nimeni. i, din acest punct de vedere, câteodată , serviciile de informa ii au senza ia c tiu totul, c nu au nevoie de nimeni, c , dac tiu lucruri de budoar, s zicem social , cunosc i ceea ce se întâmpl . Aici sunt foarte multe lucruri i modul cum se promoveaz pân la urm .

Toffler, tim cu to ii c a scris lucruri interesante, dar foarte pu ini tiu c a fost angajat sau este, a fost tot timpul angajat la RAND Corporation. Sau Albright, sau alii, care au fost adu i în domeniul politic din aceste zone de reflec ie i strategic privat .

Un alt exemplu legat de vulnerabilitatea economic . Aici, în acest moment, avem o problem , criza financiar , mondial . Am lucrat i eu de-a lungul timpurilor ca i consultant de comunicare la

întreprinderi mai mari sau mai mici. În acest moment, dac ne uit m la b ncile noastre, de i criza financiar a început din februarie 2007, b ncile din România nu au un „situation room”, nu sunt preg tite s reziste unei situa ii de criz , unei comunic ri de criz . Unele au, probabil, cele centrale, dar majoritatea, nu. Dar acest lucru, dup p rerea mea, ine tot de această cultur .

Locul informa iilor în societatea româneasc ine tot de cultura noastr legat de intelligence. i acest lucru trebuie f cut, acesta este un început sau este o continuare, dar trebuie f cut strategic i inteligent pentru c altfel într în binomul acesta, în polaritatea asta, secret-transparent, sau în cel privat-public, în care ceea ce este privat m intereseaz pe mine i este important, nu trebuie s ajung public...

i, în fine, cred c inteligen a strategic a unei societ i se m soar i în posibilitatea de a gestiona gre elile majore de management politic. Aceste gre eli nu in numai de decizie, de gre elile de decizie care au ca baz lipsa de informa ie, ci in de mai mul i factori de influen care apar într-o societate. De exemplu, prejudicierea fundamentului de coeziune social dintr-o societate marcat de b t lia între sindicate, faptul c profesorilor li s-au opus func ionarii, sunt lucruri care ne afecteaz . O dezbatere public asupra unor asemenea probleme de modele, percep ii i politici poate aduce aporturi informa ionale serioase unui proiect de strategie precum cel prezentat de directorul SRI.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

George Cristian Maior
Directorul Serviciului Român
de Informații

Problematika surselor deschise și evoluția OSINT în SRI

Pornind de la evaluările prezentate anterior privind războiul cognitiv, doresc să subliniez că sursele deschise sunt o preocupare majoră la nivelul Serviciului, tocmai pentru a decela curente, atitudini, opinii, din sfera marilor dezbateri care au loc și care pot avea incidență în ceea ce privește evoluțiile actuale de securitate. Încercăm să le aducem la cunoștința beneficiarilor noștri prin (...) activitatea Centrului Surse Deschise al Serviciului, care elaborează evaluări și analize pornind de la dezbaterile din marile think-tank-uri, din reviste de specialitate, de la Foreign Affairs, la Oxford Analytica, Carnegie Endowment, Stratfor sau Jane's. Aceste evaluări sunt diseminate principalilor beneficiari de informații, la nivel guvernamental, dar și în Parlament sau în alte instituții ale statului. Este necesar să ne concentrăm mai mult în viitor pe analiza marilor tendințe, pe curentele de opinie în plan internațional, care, uneori, trec pe lângă noi, nu le sesizăm întotdeauna relevanța pe piața conceptelor și ideilor din România.

Într-adevăr, după cum a fost menționat, nu există o doctrină europeană de securitate în adevăratul sens al cuvântului, dar există anumite concepte care se dezvoltă și care dau o anumită coerență în ceea ce privește abordarea Uniunii Europene. Cooperarea în domeniul intelligence la nivelul UE se cristalizează încet, încet și suntem parte la aceste procese. Evident că un domeniu de intelligence european este greu de realizat, deoarece vorbim de zona poate cea mai conservatoare la nivelul percepțiilor statale privind securitatea națională, dar în cadrul Uniunii există preocupări pentru baze de date comune, de exemplu, pe domeniul terorismului și chiar cercetarea pe surse deschise, unde a fost creat o structură specializată la dezvoltarea și reie contribuim în noi.

În ceea ce privește oximoronul secret-transparent. Este o problemă importantă pe care o dezbaterem în prezent la nivelul Serviciului. Există o zonă a secretului care trebuie să rămână

a secretului și care este specific. De aceea funcționează serviciile de intelligence. Această zonă, în timp, își pierde din forță inițial din punct de vedere al informației, dar ceea ce translatează este că între societatea civilă, între guvern, sunt decizii, efecte, pe care le cunoaștem în prezent. Ulterior, arhivele ne dezvăluie ceea ce a stat în trecut la baza acestor decizii, așa cum vedem că se întâmplă, spre exemplu, cu estimările de intelligence, care sunt foarte publice acum, la câteva decenii de la redactare, și de americani și de englezi. Aceste estimări au fost folosite de guvernele acelor state pentru a lua decizii strategice, cu implicații majore, în anumite momente istorice.

Deci, să lășăm un pic și istoria și să spunem cuvântul, odată cu trecerea timpului, și vom vedea că pe anumite probleme, unele dintre acestea ridicate astăzi de dumneavoastră, au acționat și au realizat estimări și serviciile de informații.

Referitor la deținerea informației, serviciile de intelligence pot atrage atenția asupra unor fenomene, dar nu se pot substitui decidenților pentru rezolvarea lor. Nu pot serviciile să dețină masa totală de informații și nici nu e bine, dintr-un anumit punct de vedere...

Sunt de acord cu ce s-a menționat despre managementul politic, dar, din punct de vedere al Serviciului, întotdeauna vom avea această restrângere, care trebuie să fie și legală și naturală în ceea ce privește rolul nostru și identitatea noastră în arhitectura mai amplă a statului, unde noi furnizăm informații, dar alții iau deciziile. Este un lucru pe care l-am mai menționat, cum s-a reușit interacțiunea dintre serviciile care furnizează informații și decidenții care le utilizează. Până la urmă, și noi putem fi considerați responsabili dacă acele decizii sunt bazate pe informație impură sau greșită. Aici nu încape îndoială, dar uneori, într-o decizie, poate avea un rol important o prioritate sau o oportunitate sesizată sau decisă de factorul politic, zonă pe care nu serviciile de intelligence o definesc ca atare, prin activitatea lor.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Liviu Mureșan
Președintele EURISC

Cultura strategică în România și rolul intelligence în zona securității energetice

România are un grad de vulnerabilitate tocmai datorită unor aspecte care, în modul de organizare, cât și de felul în care factorii de decizie trebuie să includă intelligence în evaluările privitoare la securitatea energetică la nivel național și regional.

În ultimii ani, am descoperit că majoritatea țărilor care ne înconjoară au stabilit structuri profesionale de evaluare de intelligence în domeniul securității energetice și al protecției infrastructurilor critice, personalități, „vârfuri de iceberg”, gen „ambassador at large”, pe care le întâlnim peste tot, la reuniunile internaționale, care au rol de informare, cât și de integrare a informațiilor la nivel național. Noi încă nu am reușit să stabilim un astfel de responsabil la nivel de Președinție, de Prim-ministru sau la nivelul MAE și cred că aceasta este o problemă care nu mai poate fi amânată.

De asemenea, în ultimii ani unele țări și-au propus să joace un rol de lider energetic regional și așaminti printre acestea Ungaria, Bulgaria, Grecia. Chiar și România și-a exprimat interesul în acest sens.

Un alt aspect care merită să fi luat în discuție se referă la informațiile din surse deschise în probleme de securitate energetică în protecția infrastructurilor critice. Este vorba de o cantitate enormă de informații de pe teren care se filtrează, se analizează și se pun la dispoziție „calde” pentru activitatea ambasadelor, iar apoi se trimit în central în unele ambasade ale acestor state. Personal, nu știu în ce măsură noi reușim să facem o astfel de filtrare de informații și o valorificare imediată. Este important să reușim corelarea acțiunilor din domeniul securității energetice în zona Comunității Naționale de Informații, în centrele/departamentele de analiză strategică, departamentele în reprezentanțele noastre din structurile NATO, Comisiei Europene.

Capacitatea României de analiză strategică, cultura strategică a unor factori de decizie este la ora actuală, după părerea mea, o problemă de vulnerabilitate pentru securitatea națională. Ceea ce face SRI în domeniul

culturii de securitate în cadrul comunităților serviciilor de informații este o „insulă de performanță”. Este bine, dar nu este destul. Trebuie să legăm mai multe insule între ele, să facem un „arhipelag”, deoarece problemele actuale de securitate sunt mult mai complexe. Este momentul de a dezvolta capacitatea de analiză și de acțiune strategică a României ca o responsabilitate atât a autorităților, a noului sector economic privat, dar și a societății civile. Și a dori să înținem cont de faptul că, în acest domeniu, pe plan internațional, întâlnim actori performanți foarte diferiți. Autorități naționale care acționează în dialog cu companiile de stat și private naționale, cu companiile multinaționale care au structuri de analiză redutabile. Companiile românești pot fi sprijinite în a-și organiza structuri de analiză strategică, în parteneriat cu mediul academic, cu organizațiile de

cercetare neguvernamentale .a. Dacă ne propunem să jucăm un rol și să promovăm interesele în plan regional pe termen lung în domenii atât de importante ca securitatea energetică și protecția infrastructurilor critice, aceste lucruri trebuie discutate și apoi luate în sursele necesare.

În prezent, o strategie de securitate națională care nu dedică atenție suficientă problemelor de securitate energetică și de protecție a infrastructurilor critice este o „scoică goală” și reprezintă, după părerea mea, o vulnerabilitate majoră pentru țara respectivă.

Am sentimentul că ar trebui să avem suficiente legături permanente de lucru cu rețelele internaționale de analiști, cu cei din structurile de securitate energetică la nivelul NATO, la nivelul Comisiei Europene, la nivelul organizațiilor profesionale în domeniul energiei și securității energetice. Am luat parte la reuniuni importante internaționale la care au lipsit reprezentanții avizați ai autorităților române. Sunt entități responsabile cu problematica de protecție a infrastructurilor critice din cadrul guvernelor, ministerelor de externe, de interne, de transporturi și chiar din serviciile de informații și care sunt participante active în reuniuni internaționale. Aș dori să dau doar un exemplu. În cadrul grupului de inițiativă care elaborează un document strategic pentru următorii 20 ani pe probleme de cercetare și inovare de securitate - ESRIF de pe lângă Comisia Europeană. Un reprezentant al serviciului de informații german BKA este vicepreședintele al grupului ESRIF și participă activ la reuniunile sale de lucru.

Și, în final, câteva cuvinte în legătură cu controlul democratic al sectorului de securitate și problema privatizării securității. În prezent, în multe părți ale lumii, se lucrează la integrarea firmelor private de securitate, a forțelor militare private într-un sistem coerent de parteneriat public-privat. Într-o reuniune recentă, Javier Solana vorbea despre noile misiuni internaționale ale Comisiei Europene, de a trimite forțe în punctele fierbinți și despre intenția de a delega o parte din activitățile (outsourcing) din cadrul misiunilor internaționale, către sectorul privat, în primul rând probleme logistice. Situațiile din Irak sau Afganistan ne indică prezența companiilor private de securitate și a forțelor militare private într-un cadru mai mult sau mai puțin legal.

De ce spun că acest aspect devine tot mai sensibil? Colegii

parlamentari din Parlamentul European, din Adunarea Parlamentară a Consiliului European, cât și din parlamentele naționale au început să sesizeze că nu există încă un cadru unitar prin care să se poată exercita și un control parlamentar al sectorului privat de securitate, al forțelor militare private care participă la acțiuni în străinătate.

Există o zonă care are nevoie, poate mai mult decât celelalte componente ale sectorului de securitate, să fie plasată într-un cadru legal. Experiența colegilor americani a dovedit că outsourcingul către sectorul privat de securitate poate fi bun până la un punct. Când apar însă încurcăturile, sunt foarte responsabile autoritățile din care provin companiile respective.

Acest lucru trebuie să fie de interes și pentru noi. Este vorba despre o piață imensă, în creștere, a sectorului privat de securitate. Este vorba nu numai de securitatea fizică asigurată pe teren, dar și de sisteme de securitate, de tot ce este nevoie pentru „a proteja” tot efortul de reconstrucție a unor țări sau a unor zone cum sunt cele din Afganistan, Irak sau Africa. Sperăm că în viitor vor fi printre beneficiarele de contracte și firmele românești, pentru specialiștii din țara noastră, pentru a beneficia de această formulă de „privatizare a securității” respectiv de „privatizare a războiului”.

Pentru aceste noi evoluții în domeniul securității, al

intelligence-ului este nevoie de un efort de acomodare a sectorului de securitate din țara noastră cu noile realități, iar dialogul inițiat de către Serviciul Român de Informații merită apreciat și ar fi bine să fie continuat.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Iulian Fota
Directorul Colegiului Național
de Apărare

Problematika educației de securitate și evoluția serviciilor de informații

Nivelul de expertiză pe probleme de securitate în România, datorită unor motive binecunoscute (în vâlmășitul public de relații internaționale a început doar după '90), rămâne încă deficitar. Este un deficit care se recuperează, dar se recuperează, totuși, în timp. Atât timp cât avem acest problemă, eu cred că pericolul manipulării și dezinformării este extrem de mare.

Pornind de la această afirmație, aș vrea să insist doar pe o problemă care mi se pare foarte importantă. Este adevărat că asistăm la o dezoccidentalizare a lumii internaționale, suntem într-o eră non-polară, post-americană, cum spun chiar americanii, dar asta nu înseamnă declinul Occidentului. Este un lucru care va trebui foarte bine înțeles, pentru că există pericolul deformării acestor evoluții și transformării lor. Deja, ideea de declin al Occidentului sau al Statelor Unite este foarte populară și răspândită. După părerea mea, este falsă, așa cum falsă este ideea de destrucție sau deștrămarea relației transatlantice și a relațiilor occidentale, în ansamblu. Sunt probleme în familie, asta este absolut evident, sunt tendințe divergente, dar eu cred că elementele de legătură și de unitate sunt destul de solide pentru că familia occidentală nu suferă în această privință în următorii ani.

A treia idee, foarte pe scurt: intelligence-ul reprezintă principalul efort de securitate națională pentru România în perioada următoare și serviciile de informații evident că vor avea o responsabilitate extrem de mare, pentru că, din punct de vedere militar, chiar dacă războaiele s-au mișcat deja în zona de est a continentului, perspectiva unei agresiuni la adresa României este relativ scăzută, datorită apartenenței noastre la NATO și la Uniunea Europeană. Dar jocul pe influență, jocul pe intelligence, spionaj și tot ce ține de aceste domenii, nu a fost niciodată reglementat și nici nu a intrat, poate doar parțial, dar oricum nu satisfăcător, sub umbrela de

securitate a Alianței Nord Atlantice sau a Uniunii Europene. Deci, în această privință, eu cred că atunci când vine vorba de securitatea națională, serviciile de informații vor avea un rol foarte important pentru că sunt cele care au expertiza, pregătirea și informațiile necesare pentru a gestiona situația de securitate națională a unei țări, din perspectiva amenințărilor actuale din regiunea noastră.

De asemenea, a fost adus în discuție problematica credibilității serviciilor de informații din România. Evident, când vine vorba de chestiuni profesionale, este foarte complicat. Ar fi bine să se poată lăuda serviciile de informații cu succesele lor. Întim că acest lucru nu se face, pentru că trebuie protejate informațiile, însă pentru o țară ca România, sunt două elemente care, eu cred că ar trebui aduse în dezbatere, care spun multe despre modul în care societatea și serviciile de informații în cadrul societății au evoluat.

În primul rând, avem recunoșterile internaționale oferite pe diferite canale și însemnele publice ale acestor recunoșterii internaționale sunt vizibile. Beneficiind de amabilitatea Serviciului și mergând cu colegii în vizită la Academia Națională de Informații, toți au putut vedea ceea ce plăcea pe peretele ANI, primit, dacă nu mă înșel, din partea CIA, ceea ce spune multe despre relația bilaterală. Am avut procesul de certificare prin intermediul integrării în NATO. MAP-ul a avut un capitol special pentru zona serviciilor de informații și este de presupus că integrarea noastră în NATO și în UE a însemnat inclusiv o evaluare profesională

serviciilor noastre. Al doilea element este legat de evoluția pozitivă a societății românești în ultimii ani. Este foarte greu de afirmat că societatea românească în ultimii zece ani a evoluat continuu în bine, fără ca serviciile să contribuie la aceste dezvoltări. Deci, cel puțin din punctul acesta de vedere pentru analiza foarte generală, putem avea anumite repere clare cu privire la modul în care serviciile au contribuit și ele la toate aceste evoluții. Nu o știm prea curând, probabil, detaliile, având în vedere că multe informații sunt foarte sensibile. Dar eu cred că cetățeanului îi se poate spune de către cei care în aleg domeniul, fie că sunt într-o postură oficială, fie că sunt într-o postură civică sau politică, în Parlament, faptul că dincolo de anumite elemente care pot fi îmbunătățite, evoluțiile în zona intelligence în ultimii ani au fost unele pozitive. Avem confirmări, repet, nu numai naționale, dar și internaționale, ceea ce reprezintă, în sine, un element nou în cadrul controlului democratic, pentru că mulți analiști afirmă că în această zonă, controlul democratic asupra serviciilor, asistăm la dezvoltarea unei dimensiuni internaționale.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Dorel Șandor
Consultant Analiz
de Risc

O evaluare a agendelor publice de securitate și definirea temelor amenințării

1. Agenda publică a amenințărilor

Voi porni de la observația că există o nouă piață a amenințărilor, care poate modifica semnificativ perspectiva tradițională despre rolul serviciilor secrete, despre exclusivitatea și specificul activității în acest domeniu. Adăug o propoziție oarecum incitantă, în sensul că cele mai importante amenințări sunt publice. Mai mult, sursele sunt deschise în foarte mare măsură și atunci, până la urmă, inclusiv activitățile fundamentale în acest domeniu s-au deschis extrem de mult.

Subiectul la care mă voi referi este legat de agenda publică a amenințărilor. Voi sublinia, doar în trecere, patru-cinci subiecte, care cred că ar merita gândite într-o perspectivă adus la zi.

Există o multitudine de agende care concurează în mediul public în a stabili atât lista amenințărilor, cât și în a defini prioritățile. Avem, desigur, o agendă oficială, asumată, în exercițiul în care, bineînțeles, formează obiectul principal de activitate al instituțiilor specializate. Aflăm, din când în când, la dezbateri sau în diverse momente, că această agendă este ea însăși în curs de revizuire și de regândire. Mi se pare normal.

Există în România, în mare măsură, o agendă pe care a numi-o agendă reziduală, parazitară. De la căderea comunismului, există o „întrecere post-socialistă a muncii” în a menține o dezbateră acidă, asiduă, asupra unor teme deja consumate, dar care sunt spectaculoase în formulare, în resentimente sau printr-o memorie colectivă încă nevindecată de trecutul

apropiat. Adesea, această agendă reziduală parazitează puternic și dezbateră publică și funcționalitatea instituțională.

Atrage însă atenția asupra a ceea ce deja reprezintă o preocupare mai mult sau mai puțin explicită. Și o numim, agenda emergentă, un set de teme și probleme care încă nu au căpătât o formulare standardă și care însă tind să domine în cercetare, în prognoză, în transferul de know-how, uneori, în dialogul între diverse entități. Cine este activ la nivelul agendei emergente astăzi, va influența și în bună măsură va controla viitorul apropiat. Semnificativ rămâne această dualitate, între a fi în prim-planul agendei oficiale și în a evolua în planul al doilea, mai discret și mai puțin spectaculos, al identificării noilor tendințe: amenințări și incertitudini.

O altă patra agendă care concurează pe piața publică a amenințărilor este agenda factorilor ostili. Și de partea cealaltă sunt oameni de top, activi, inteligenți și foarte performanți. Cred că aici este una din funcțiile vitale ale serviciilor secrete: în a aproxima, a identifica, chiar a evalua cât mai exact care este agenda unor factori ostili. Persistă printre noi, în ultimii ani, o atitudine ușor hazardată. Intrarea României în NATO, în Uniunea Europeană a creat o anumită relaxare exact în unele zone neconvenționale și probabil că ar fi momentul să fim mai atenți tocmai cu zonele considerate foarte „prietenoase” la un moment dat.

O surs pentru agenda public este tematica dezbaterei publice. Nu a subestima-o i, din punctul acesta de vedere, apreciez ini iativa SRI de a avea un dialog cu oamenii care sunt la vedere în dezbatere: media, în primul rând, instituttele civile. Aici, îns , sursa principal de dificultate este legat de acurate ea analizei, de acuitatea, profunzimea sa i, oarecum, de o anumit angajare responsabil în discu ie. Din p cate, în ultimii 10-15 ani, libertatea de expresie i accesul la dezbaterea public au fost adesea marcate de o dependen de ceea ce a numi scandalos, stupefiant, spectaculos, lucruri care foarte adesea sunt mai curând comerciale decât efectiv semnificative în plan structural.

R mân în discu ie, desigur, i alte aspecte cheie, i anume, faptul c în România se manifest tot mai mult în ultimul timp o competi ie evident , la vedere, pentru influen area agendei oficiale, între principalii juc tori politici s ne amintim c suntem într-un an electoral. Mai pu în transparent, dar tot mai consistent cap t influen rela ia public-privat, „grupurile de interese”...

Un element deschis, legat de viitorul apropiat, îl reprezint cooperarea, dar i divergen ele în gestionarea agendei de securitate. Am în vedere trei planuri delicate la ora actual . În cadrul institu iilor statului, asist m de mai bine de trei ani la o competi ie intern , steril i extrem de costisitoare. În al doilea rând, în raporturile externe, ar fi momentul s facem un bilan i s ne revedem ca juc tori în rela iile cu partenerii externi, inclusiv cu cei regionali. , nu în ultimul rând, cred c evolu ia spontan a rela iei public-privat în domeniul intelligence ar fi momentul s o privim cu mai mult luciditate i responsabilitate, v zând în contribu ia factorului privat o resurs important , dar având în acela i timp în vedere anumite precau ii i responsabilit i. Cu alte cuvinte, am inten ionat s subliniez c exist o multitudine de dimensiuni ale agendei publice a amenin rilor, pe o nou pia foarte dinamic i vorbind aici, îmi permit s subliniez, c monopolul asupra acestei agende extrem de delicate al unei comunit i informative închise s-a diminuat, ceea ce nu este neap rat o veste proast , dimpotriv , este o oportunitate. Pentru comunicare, cooperare, coeziune.

2. Definierea i analiza amenin rilor

O alt problem pe care merit s o avem în aten ie se refer la setul temelor de amenin are. Cum se definesc, sunt selectate, integrate acestea în gestionarea securit ii na ionale. Am s fac dou comentarii foarte concrete. A fost men ionat în discu ii un concept pe care îl folosesc într-o matrice de evaluare, i anume raportul dintre preocuparea public legat de amenin ri i acurate ea informa iilor. Dacă folosim o matrice cu dou dimensiuni avem patru câmpuri de joc.

Prima este cea mai bun , atunci când avem i preocupare i acurate e. A doua este atunci când avem preocupare, dar

nu avem acurate e. A treia este când avem acurate e, dar nu ne pas , i ultima, care este probabil cea mai suspect i mai dubioas , este când nu avem nici preocupare nici acurate e.

i acum, dac am definit aceste câmpuri de risc, vreau s v prezint un caz foarte concret: se refer la tensiunea între a defini amenin ri din domeniul civil în raport cu cele în domeniul politico-militar. În domeniul politico-militar exist istorie, coal , academii, st m foarte bine, recunoa tem i cuantific m. Marea problem este de a recunoa te i a ne asuma cu responsabilitate i competen , amenin ri cu surs i desf urare civil . i am s prezint prin compara ie dou situa ii. Una este imaginar i alta este real . S ne imagin m c în aeroportul Henri Coand sunt 68 de români, sechestra i de un grup de terori ti, nu tiu de unde, care cer în schimbul eliber rii lor o sum de 4 milioane euro. Situa ie imaginar , sper c nu se va întâmpla niciodat . i s lu m la cuno tin faptul c într-un ora din Transilvania, în Cluj, într-un institut oncologic, sunt 68 de pacien i bolnavi de cancer, care fac un tratament radiologic i tocmai afl c aparatul radio vechi de 15 ani s-a stricat i nu mai poate fi folosit. Costul lui este în jur de 4 de milioane euro. Se tie de cel pu în un an de zile c este un aparat expirat, iar bugetul pentru achizi ionarea lui s-a amânat acum o lun pentru anul viitor. Este un caz real. i atunci vin i v solicit preocuparea, nu r spunsul, pe urm torii cinci pa i. Primul este cum facem identificarea amenin rii? Cum definim înta, spre exemplu legat de cei 68 de pacien i? În Bucure ti sunt 50.000 de bolnavi de cancer. Cum cuantific m sursa, „inamicul”? Putem num ra acei 10 terori ti în aeroport, dar cum num r m sursa în cel lalt caz? Cum o cuantific m? Cum anticip m dinamica i cum prelu m controlul asupra acesteia? Deci, eu a fi mul umit dac a tic o amenin are ca aceasta este definit de dumneavoastr , dac cel pu în aceste cinci elemente ar fi onorate, iar plasarea subiectului ar fi în cutia unde avem acurate e i preocupare.

3. Matricea jucătorilor și evaluarea performanței
În final, vreau să formulez o întrebare, dar am să fac și un comentariu. Am preluat observații foarte consistente de la cei care au vorbit aici. Mi sînt dator față de dumneavoastră să prezint aici câteva aspecte, ca să nu plec cu „secretele” acasă.

Dacă ați să căutați un nume la fișă de caz la care lucrez în această săptămână, și astăzi a fost, repet, un moment deosebit, a putea avea două titluri. „Un titlu frumos, roz, ar fi Evitarea marii crize din octombrie” și al doilea, mai puțin drăguț, „Integrarea vulnerabil în contexte neprofitabile”. Ipoteza de la care pornesc, este că suntem pe punctul de a face pași hotărâți într-un teren minat. Criza economică globală este un fapt recunoscut unanim, în derulare. Cum rămâne cu România?!

Am constituit, bineînțeles, o matrice. Acesta este ticul meu profesional. Voi combina două dimensiuni: un jucător performant într-un spațiu profitabil; este cazul tipic al celor care tocmai sunt Statele Unite, rile europene. Un jucător neperformant sau nu suficient de performant într-un spațiu profitabil: integrarea României în economia de piață, în economia performantă și în Uniunea Europeană. Un jucător performant într-un spațiu neprofitabil, adică succes în economia gri, în corupție și în alte activități. Și ultimul, care mă preocupă acum, este: vulnerabil într-un context negativ. Asta ar fi înțeles studiului de caz, dar m-a tulburat aici o afirmație legată de evitarea surprizelor strategice. Mi se pare o afirmație extrem de serioasă. Și atunci am relansat observațiile mele empirice din informații deschise asupra celei de-a doua probleme care a fost ridicată pe parcursul discuțiilor: în ce măsură Comunitatea Națională de Informații este, zi de zi sau în intervale date, mai ales intervale critice, coeziv, efectiv și continuă pe suprafața problemei. Pentru că orice discontinuitate în funcționarea acestor mecanisme devine, în mod paradoxal, o sursă de

risc. Deci, du-măni cei mai importanți nu sunt departe. Sursele de probleme, cele mai mari riscuri structurale pentru o țară emergentă ca piață și în integrare europeană sunt riscurile intrinseci funcționale.

Suntem pe punctul de plonja de bunăvoie și nesiliți de nimeni în criza globală, nefiind nici pe departe nici puternici, nici performanți!

Și, pentru că să nu las problema doar în curtea dumneavoastră, cred că această rezidă în orice climat, orice discontinuitate între informațiile și aspectele pe care le faceți dumneavoastră, pe de o parte, și sistemul instituțional decizional pe de altă parte, între instituțional și public, între public și privat. Deci sunt cel puțin patru praguri când e vorba de economie, nu e vorba aici de un joc electoral, toate aceste fisuri cumulate ne pregătesc perfect pentru a fi

jucători neprofitabili într-un spațiu neperformant și minat.

Nu sunt nici pe departe paranoic, sunt cât se poate de liniștit, dar văd cum, observ cum, în mare măsură, paradigma din 1991 tinde să se reactualizeze. Eram secretar de stat atunci și am ieșit din Palatul Victoria prin spate, prin apartamentul unei bătrâne care mi-a zis: Treci, măică, că au mai trecut trei miniștri astăzi pe aici. Nu mai avem mineri care să ne scoată din Palatul Victoria, dar riscul seamănă, ca mecanism de generare, și recunosc bună parte din acest film.

În concluzie, cred că este, încă o dată, o nouă piață amenințată de riscuri emergente în România, care trebuie recunoscută cu nouă metode și dezvoltate. Ar fi de la sine înțeles ca unele paradigme de evaluare să le aducem la zi. În acest mod, am reușit prevenirea unor surprize strategice, dar mai ales am evitat implicarea benevol în amplificarea lor. Este o lecție pe care e bine să o luăm înainte a fi din nou prea târziu.

SOCIETATE, DEMOCRAȚIE, INTELLIGENCE

Marian Preda
Decan, Facultatea de Sociologie
și Asistență Socială
Universitatea din București

Riscuri sociale și demografice în România – o abordare sociologică –

Prima observație se referă la fondul problemei relațiilor societății românești cu serviciile de informații. Cred că avem un deficit fantastic de competență în a lua decizii, mai ales, în a lua decizii fundamentate pe evidențe. Noi, românii, spunem spre, deosebire de anglo-saxoni, că „luăm” decizii. Încă din expresia aceasta vedem cum întâmplătorul este implicat în actul decizional, deoarece, spre deosebire de noi, anglo-saxonii spun „to make a decision”, ceea ce este complet diferit.

ia spune că ceea ce trebuie făcut în continuare este să obișnuim pe decidenți să ia decizii fundamentate. Este ceea ce fac de mult vreme anglo-saxonii, n-am timp de foarte multe exemple, dar aș da totuși unul foarte scurt. Ceea ce este echivalentul funcțional al Institutului Național de Statistică la noi, la ei se cheamă „Statisticianul Național” și într-o vizită acolo, cu câțiva ani în urmă, am văzut un sistem de gestionare a datelor simplu, la care au acces public toate instituțiile și persoanele interesate. Se poate accesa orice informație, până la nivel de unitate de la care se culeg datele (coală, circ de poliție etc.), pe nivel național, regional, local și repet, de unitate chiar mai mică, pentru a vedea indicatorii furnizați de această instituție. Toate deciziile, inclusiv proiectele pentru care se cer bani, sunt fundamentate pe baza acestor informații. Pentru a cere bani pentru educație, de exemplu indicatorii regionali și locali erau mai buni decât cei naționali, se cereau bani pentru o singură coală, care era într-o zonă cu delictivitate mare și cu emigranți foarte mulți și pentru care, doar la acea coală, indicatorii erau mult sub media națională.

La noi nu se întâmplă așa, pentru că nu avem o cultură

decizională, nici în momentul în care planificăm. Uitați-vă la strategiile românești. Nu au indicatori, termene și planuri operaționale. De asemenea, nu facem monitorizare și evaluare după implementarea unei strategii și de aici apar foarte multe riscuri.

Acum trec la partea a doua. Cred că se vorbește mult, probabil e bine, despre dimensiunea internațională a informațiilor, se vorbește foarte mult de globalizare, o temă care îmi place și mie, haide să abordăm tema globalizării la noi acasă, pentru că nu ne interesează, de exemplu, cum se bat marile companii între ele în străinătate, ci cum se bat ele în România cu firmele românești mici și am rate. Și în domeniul organizațiilor private avem un deficit fantastic de decizie bazat pe informații. În acest sens, aș spune că pe zona socială și economică există riscuri enorme.

Pentru că am promis că vorbesc puțin, o să menționez doar riscurile, de exemplu, demografice. Avem în România o populație activă mai mică decât populația de pensionari. Aveam, în 1990, 215.000 de pensionari de invaliditate, acum avem 960.000, majoritatea lor sunt cu pensii false de invaliditate, deci le iau pensiile celorlalți. Trebuie să analizăm vârsta de pensionare medie reală, pentru că vorbim tot felul de prostii și mrim pensiile fără să facem analize, iar această vârstă reală de pensionare este în medie în România de 54 de ani, în timp ce speranța de viață ajunge la vârsta de pensionare în cazul femeilor spre exemplu, la vreo 83 de ani. Deci, femeile, vă spun eu, că am calculat foarte serios, stau mai mult la pensie în România decât pe piața muncii. Acestea sunt riscuri reale și cu efecte pe termen lung pentru societatea românească. De exemplu, cheltuielile de pensii sunt categoria de cheltuieli cea mai mare din bugetul României și nicio firmă nu-și poate compara veniturile cu bugetul României. În orice variantă de analiză, populația României va scădea drastic în viitor, chiar dacă menținem migrația constantă, ceea ce oricum nu este posibil. Nu avem o strategie de încurajare a imigrației, nici una de încurajare a natalității. Eu pot să menționez cinci-ase cercetări la care am participat, cu rapoarte bine fundamentate, pe care le folosesc organizațiile internaționale, dar decidenții din România nu prea le folosesc.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Cornel Codi
Profesor Universitar,
Universitatea Spiru Haret, București

Cultura democratică și cultura totalitară în cadrul serviciilor de informații

Două motive m-au îndemnat să propun discuții de astăzi tema culturii democratice și culturii totalitare ca tipuri de culturi instituționale. Primul este acela că instituțiile și felul în care funcționează acestea în România reprezintă sursa principală a modalităților complet neperformante în care evoluează societatea românească. Dacă România are o criză, pe care o putem defini fără niciun fel de dificultate, ea este o criză instituțională. Absolut toate instituțiile care au fost create după 1990 sunt în permanentă refacere, reformulare, reparare, re-„ceva”, numai funcționale nu sunt. Consecința acestui lucru pe care, din păcate, nimeni nu vrea să-l discute în mod serios, este că o societate nu poate funcționa nelimitat în timp în sistem de avarie. Societatea românească este și funcționează în sistem de avarie de cel puțin un deceniu. Rezultatul care este absolut previzibil este că societatea se îndreaptă inevitabil fie spre o soluție de blocaj, fie spre o soluție de transformare sau schimbare regresivă.

Al doilea motiv pentru care am propus această temă de dezbatere și sper din tot sufletul ca ea va deveni o temă de preocupare pentru Serviciul Român de Informații, în sens general, pentru instituțiile din România este faptul că într-o societate democratică ezată, fundamentată, ceea ce se întâmplă cu un serviciu de informații ar trebui să fie preocuparea unui public foarte restrâns, pentru că impactul masiv asupra societății nu este câtă vreme de puțin vizibil și nu este real, deci este un impact redus. Realitatea în care trăim, însă, este cu totul alta. Și anume că ceea ce se întâmplă cu serviciile de informații, modul cum funcționează, modul cum interacționează cu societatea constituie un input extraordinar de important și cu consecințe masive

asupra stării societății. Cu alte cuvinte, de ceea ce se va întâmpla cu societatea românească, cu democrația ei, la care mai mult a visat decât s-a străduit să o pună în practică, depinde, spun, din păcate, și de ceea ce se întâmplă cu serviciile de informații, cu SRI în mod

particular. Câteva considerații care s-au întemeieze aceste motive. Vreau să spun cu claritate că ceea ce se întâmplă cu Serviciul Român de Informații nu este câtă vreme de puțin o particularitate și nici ceea ce se întâmplă în societatea românească nu este o particularitate. Fac parte, probabil, dintre puțin înțelese voci publice care au încercat cu metode să demoleze acest fals excepționalism românesc, care, în realitate, este un soi de provincialism asociat cu o anumită tentație de auto-complăcere, când nu e asociat cu soi de atitudine a „caprei răioase care ine coada în sus”. Realitatea este că, inclusiv în societăți democratice foarte solid constituite, rolul serviciilor de informații în

spa iul public, în spa iul politic, este din ce în ce mai mare și nu este în favoarea procesului democratic. Și am să dau doar câteva exemple. Practic, la ora actuală, serviciile de informații în marile state occidentale au preluat o bună parte din procesul de selecție, uneori și de formare a liderilor politici. În toate aceste state, sau în majoritatea dintre ele, serviciile de informații sunt puternic implicate, la un moment dat sau altul, în competiția politică sau în susținerea unor lideri în alegeri. Un alt aspect este acela că serviciile de care vorbim nu sunt doar servicii de informații. Ele sunt servicii de informații și de acțiune. Acum tema, partea aceasta a doua, cu acțiunile, este în realitate adevărată temă sensibilă, pentru că aceste servicii nu se mulțumesc și nu vor, prin natura obiectivelor care le sunt stabilite, să fie simpli observatori ai unei realități care se mișcă și e destul de greu definibilă, ci devin și sunt din ce în ce mai puternici creatori de evenimente, exploatare de evenimente în beneficiul personal al instituției, al unuia sau altuia din actorii politici. Cu alte cuvinte, realitatea instituțională despre care vorbim nu este nici pe departe una foarte simplă, liniară și comodă, este vorba de una care interacționează masiv cu societatea și întrebarea este: „Pe baza cărei culturi?”, cu alte cuvinte: „Cu ce rezultate?”

Între cele două culturi, cultura democratică și cultura totalitară, există câteva diferențe cheie și asupra lor am să spun câteva cuvinte. Din punct de vedere, teoria sistemelor ne spune că toate sistemele de organizare nedemocratice sunt mai apropiate de „natural”, adică sunt mai ușor de înțeles, până la un punct, sunt mult mai funcționale. Sistemele democratice cer resurse mai multe pentru a fi gestionate și adesea sunt mai puțin fiabile. Este motivul pentru care în mod natural serviciile de informații tind către un model mai degrabă non-democratic, către o cultură instituțională non-democratică. Al doilea motiv este istoria. Sistemele de informații moderne provin toate, au în spate un imens bagaj de cultură non-democratică. Războiul Rece nu a făcut aproape nimic ca să le scoată sau să le împună o altă cultură, dimpotrivă le-a adâncit și mai mult în tranșe în care lupta cu adversarul era suficient pentru a justifica absolut toate aberanțele comportamentale la nivelul instituției, care contrazic această cultură democratică. Al treilea element este un soi de mit al excepționalismului care este cultivat intens în cadrul acestor instituții, un mit al excepționalismului care dacă s-ar referi doar la calitățile personale ale oamenilor implicați nu ar fi chiar atât de rău. Din punct de vedere, excepția de legalitate este partea cea mai importantă, componenta cea mai importantă a acestui mit al excepționalismului. Cu alte cuvinte, instituțional, ele înglobează în cultura lor propoziția conform căreia: „Bun, trebuie să călăm un pic alături, ci altfel nu am mai face treabă”. Acest „alături” se referă la legile, principiile constituționale din statul respectiv. De asemenea, constitutiv acestei culturi non-democratice este cultura privilegiilor. Instituția ca atare, membrii ei sunt sortiți diferitelor privilegii. Elementul cheie însă, care diferențiază cultura democratică de cultura non-democratică, este cel al relației cu decidentul politic. Și nu ne îmbătăm cu apăsătoare. Relația aceasta nu este nici neutră și nici nu este gestionată dintr-un singur capăt al firului. Este o realitate în care amândouă părțile încearcă să se influențeze masiv, conștient sau mai puțin conștient, programatic sau mai puțin programatic. Relația aceasta specială cu decidenții politici face posibil ca unealta să se transforme în stăpân, uneori mai mult timp, alteleori mai puțin, și, invers, ca stăpânul să folosească unealta în scopuri

cu totul diferite decât cele pentru care a fost creată. Unul dintre cuvintele cheie, conceptele cheie care diferențiază cele două tipuri de cultură instituțională este controlul politic asupra instituției. Controlul acesta se realizează în primul rând în două faze: la stabilirea obiectivelor și la evaluarea rezultatelor, deci la intrarea și la ieșirea în mod standard. Din punct de vedere, funcționarea acestui tip de mecanism de control în societatea românească actuală este extraordinar de slabă, pentru că nici stabilirea obiectivelor, nici evaluarea la output, nu sunt în măsură să introducă un feedback suficient de puternic încât să modifice comportamentul instituțional asumat la un moment dat. Următorul concept este acela de responsabilitate, de „accountability”, deci această filozofie a „datului”: „Trebuie să dai socoteală”. Din punct de vedere, instituțiile care lucrează în acest domeniu, datorită culturii excepționalismului despre care am vorbit, sunt foarte puțin tentate să introducă în mecanismul lor de funcționare această „dare de socoteală” ca modalitate curentă de comportament, atât al managementului, cât și al execuției. În sfârșit, este vorba de faptul că în politica modernă, cu regret trebuie să constatăm, mecanismele politice au cedat, s-au diluat foarte mult în activitatea lor și aproape tot centrul de greutate al mecanismului politic s-a mutat pe ceea ce se cheamă opinia publică. Controlul și capacitatea de manipulare a opiniei publice devin o componentă esențială a spațiului politic. Serviciile de informații sunt din acest punct de vedere extraordinar de bine plasate și pot deveni, sunt tentate să devină actori importanți în spectacolul acesta, al manipularii opiniei publice, în consecință, al influențării mediului social. Întrebarea esențială este: avem un interes public pentru ca instituții de tipul celor despre care vorbim, servicii de informații și de acțiune, să fie unele care să producă cultură democratică sau nu? Răspunsul meu este că, în orice situație în care încă mai credem că democrația este un mod benefic de a organiza societatea, trebuie să vrem, indiferent cum și în ce fel, cât de puțin în acest lucru, să promovăm o cultură democratică în acțiunea acestor instituții. Este nevoie ca asemenea instituții să primească din exterior, din afara lor, elemente de „critical thinking” cu privire la poziționarea instituției, evaluarea rezultatelor finale ale activităților și a a mai departe, începând chiar cu plasarea constituțională a serviciilor de informații, care este, după părerea mea, în continuare deficitară. O ultimă idee, care a apărut, de altfel, pe parcursul dezbaterilor este cea a nevoii de dezvoltare a unui sistem „early warning” pentru problemele acestea sociale, care intră din ce în ce mai mult în atenția serviciilor de informații. Eu cred că România, aproape de criza globală despre care am vorbit, are o imensă problemă și pentru că ne lipsește această modalitate de a monitoriza eficient punctele critice care oferă informația despre starea sistemului la un moment dat. Am face un act de construcție imens de important dacă am reuși pe de o parte sau într-un soi de cooperare, Serviciul Român de Informații, mass media, instituții academice, instituții private, să desenăm, să facem proiectul unui asemenea sistem și să vedem cum ar putea fi gestionat împreună pentru beneficiul tuturor. Ideea aceasta a unui sistem de „early warning” pentru teme interne, sociale, economice, politice, care să fie cuplat cu un sistem de „crisis management” pentru decidenți, pentru cei care răspund la un moment dat de gestiunea treburilor publice, cred că ar fi o contribuție esențială a Serviciului și poate că i-ar găsi locul și în strategia pe care a prezentat-o domnul director Maior.

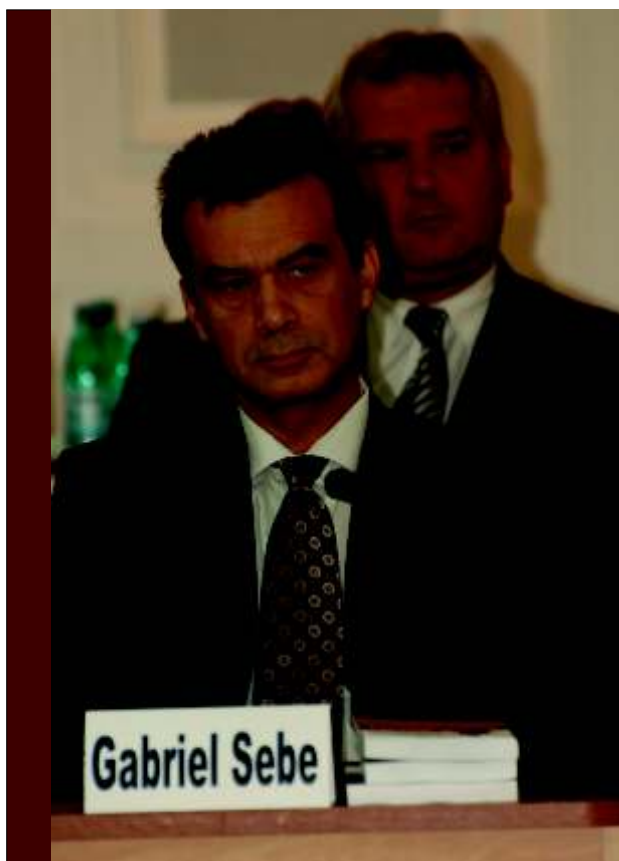
SOCIETATE, DEMOCRAȚIE, INTELLIGENCE

Gabriel Sebe
Profesor Universitar
Facultatea de Științe Politice și Administrative
Universitatea București

Revoluția surselor deschise în secolul XXI

Prezentarea mea se va concentra pe patru probleme legate de rolul surselor deschise: prin ce direcții anume și datorită a căror proiecte din domeniul intelligence ideea de mass media a fost modelată drept suport continuu al democrației, care sunt problemele deschise actuale ce merit să fie studiate pentru a anticipa dezvoltarea ideii de mass media, care este, corespunzător, harta evoluției „open source intelligence” (OSINT) și ce elemente de gândire strategică se pot identifica pentru demararea unui proces intelligence compatibil cu evoluția spre integrarea surselor.

Primul proiect, care, de fapt, a lansat conceptul de intelligence și care, de la început, a vizat integrarea surselor deschise cu intelligence-ul, este un proiect al lui Sherman Kent. Acesta este plasat în timp în jurul anului 1935, când Kent a fost practic cooptat de la una din universitățile americane unde predă, pentru a pune la punct o agenție națională de informații. În cadrul acestui proiect, Sherman Kent a dezvoltat un proces care a inițiat consecințe, evoluții sociale, politice și nu numai, care conceptual au început să fie un fel de reper al evoluțiilor actuale pe sursele deschise. Prima idee care este prezentă la Sherman Kent este că intelligence-ul trebuie regândit drept domeniu academic pentru dobândirea avantajului strategic. Dacă luăm, de exemplu, lucrarea lui care a apărut public în 1949, vom vedea că paradigma sa este „Knowledge is Power”. Pe scurt, această carte a fost de fapt o comandă făcută de liderii americani, înainte de 1945, înainte de finalizarea celui de-al Doilea Război Mondial, în care se cereau care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească orientarea societății americane pentru a deveni un actor global. Al doilea punct cheie promovat de Kent a fost problema integrării valorilor democratice cu noul domeniu academic, securizarea libertății civice în cadrul democrației. Al

treilea punct a fost diferențierea dimensiunilor: tehnologic, pe care o cunoașteți din literaturile de specialitate sub numele Doctrina Johnson, și social, scanarea specifică a informației. Următorul punct a introdus ideea gândirii strategice și a distincției dintre gândirea strategică și proiectele provenite din paradigmele primare filomatematice ale filosofiei naturale gen „non range planning”, „forecasting” și a mai departe. În ultimul punct susținut de Kent a fost antrenarea opiniei publice în procesul de analiză a surselor deschise, adică înlocuirea propagandei cu dezbateră.

În aceeași perioadă, tot în Statele Unite, Vannevar Bush a condus Centrul Integrat de Cercetare din timpul

celui de-al Doilea Război Mondial. Vannevar Bush este omul care, poate, ne-a influențat cel mai mult conceptul de mass media și de sursă deschisă. În primul rând, el a pornit de la o concepție conform căreia procesul de intelligence propriu serviciilor de informații nu diferă conceptual cu absolut nimic de procesul studiului problemelor deschise din mediul concurențial din cercetare. Unul din exemplele pe care le ia Vannevar Bush și le are în minte când analizează sau, de fapt, când îi argumentează această poziție, este Academia Regală Franceză care a fost înființată, a durat și a influențat, practic, cultura europeană până pe la 1850-1900. Vannevar Bush a lansat în 1952 conceptul de Memex. El a imaginat și a descris într-o lucrare publică un birou virtual necesar cunoașterii prin rețelele sociale care să fie dedicat cunoașterii integrate, intelligence. Pentru că la vremea respectivă nu avea posibilitatea de a transmite documente între aceste

birouri virtuale, el a definit un proiect care formează baza tehnologică de realizare a precedentului, Proiect Memex. Aici este bine de spus că Vannevar Bush, de înaltă poziție în cadrul administrației americane, a putut coopera în proiectul său cu un cercetător britanic numit Stanley Clark, cel care în 1972 a lansat un satelit de telecomunicații. Clark a oferit baza tehnologică de realizare a primei rețele efective de tip Internet, Darpa, inclus în proiectul Memex.

În paralel cu proiectul Memex, s-a desfășurat proiectul „National Foundation”, care, de fapt, este un răspuns dat președintelui american și publicat în 1945 în „Analele Academiei Naționale de Științe din Kansas” și care vizează sinteza socio-politică dintre societatea civilă și componenta corporativă. Astfel, s-a dezvoltat celebra National Foundation din SUA care a finanțat numeroase proiecte de cercetare ulterior. În această zonă s-a produs și disocierea dintre

inovarea tehnologică și inovarea socială, inovarea socială ca resursă națională, iar inovarea tehnologică ca resursă continuă de bună stare.

În anii '70, un cercetător european a reușit să implementeze primul sistem național de intelligence pe surse deschise într-o țară europeană. Dédigé a identificat atunci o paradigmă de integrare a spațiului euro-atlantic, în care intelligence-ul s-a devenit integrat domeniului academic. Paradigma respectivă a fost lansată de Francis Bacon pe la 1609 și se numește în literatura de specialitate „tiința științei”. Ea a fost reluată după aceea de diverși alți filozofi, cercetători și a mai departe. Ca soluție la problemele de diferențiere ridicate de Sherman Kent: a fost introdus conceptul de „social intelligence”, care este propriu surselor deschise. E bine să amintim aici un sociolog german, Georg Siemel, care în 1906 chiar a scris o lucrare despre secret în societate și ale căror

idei sunt preluate parțial, bineînțeles, reformulate în contextul de „social intelligence”. Un alt aspect extrem de important privește „business intelligence”-ul, care este, de fapt, o reacție la o problemă deschisă privind bunăstarea ridicată de Vannevar Bush. Dédigé merge mai departe, într-un articol din 1984, în care folosește o formulare mai jurnalistică, afirmând că Europa, fie face „business intelligence”, fie nu va exista. În același timp, cercetătorul a lansat conceptul de „analytic intelligence”, care vizează legătura cu modelele matematice, necesare transdisciplinării „intelligence”-ului, ca domeniu academic. Aici este bine să venim cu o precizare: și în paradigma lui

Francis Bacon, și în abordările lui Vannevar Bush, partea de modelare matematică este centrală procesului intelligence. Statele care n-au fost în stare sau n-au putut să vadă în acest mod lucrurile au rămas în urmă.

În anii '90, David Steel, care a fost ofițer de informații în marina americană, a pornit un proiect împreună cu studenți din câteva universități, proiectul „open-source intelligence”. El identifică o paradigmă pe care o numește „smart nation” „națiunea istească”, și care are în vedere dobândirea avantajului competitiv prin identitate, valori, potențial de inovare socială și integrarea intelligence. El a lansat și prima rețea globală „open-source intelligence” și orientarea actuală a grupului cu care lucrează este către identificarea titlurilor de tip rețea drept modele adaptative ale procesului intelligence concurențial, bineînțeles, și în business-intelligence, și în intelligence de tip clasic.

Din punct de vedere al problemelor deschise către care cred că ar trebui să ne îndreptăm atenția dacă vrem să știm cum se va reconceptualiza conceptul de mass media în viitor, cred că prima problemă cea mai importantă va viza teoriile matematice ale învățării sociale. (...)

În final, un comentariu referitor la propunerile vizând dezvoltarea unui sistem de „early warning” în România. De multe ori uităm elemente importante ale istoriei noastre și performanțele noastre din România. Și cumva primul model matematic de anticipare aplicabil în intelligence este făcut în 1978 de un matematician român? Cred că nu. Eu pot să continui cu exemplele astea. Problema este că nimeni nu i-a pus problema ce anume avem noi acum. Toată lumea se duce și cumpără un soft. Dă foarte mulți bani pe el. Softul este încapsulat, ceea ce înseamnă că, dacă eu astăzi am citit într-o revistă o nouă metodă, mă apuc și scriu o subrutină și vreau să o pun acolo, nu am această posibilitate. Din punct de vedere, în perioada de tranziție pe care o parcurgem și-a mers pe următoarea idee: luăm totul de-a gata și „keep it simple”. Principalul dezavantaj pe care îl poate face o naștere este să gândească așa, să încerce să devină doar utilizator. Nu întâmplător l-am ales pe Vannevar Bush cu „Inovare socială, inovare tehnologică și extinderea ciclurilor de tip Schumpeter în managementul cunoașterii”. Cred că primul lucru pe care-l avem de făcut, dacă dorim ca nivelul de competență să nu mai depindă de legi, ci de o normă socială este să vedem că, în 1935, când au început americanii ideea de intelligence, s-au dus și au educat mai întâi resursa care le era din facultăți. Pentru că dacă faci asta, eu preiau omul, indiferent că-l duc în business intelligence, în competitive intelligence, în strategic intelligence, deja pregătit. Și atunci nu mai am trei de genul: „cum anume rezolv cultura clasei politice printr-o lege electorală?”. Niciodată nu o să se poată rezolva cultura printr-o lege dintr-un motiv foarte simplu: nu legea determină cultura, ci cultura este educația devenită reflex.

Deci eu cred că primul lucru pe care-l avem de făcut este să schimbăm mentalul, atenția, nu împrumutând de la americani,

ci luându-ne puțin în lucrurile care pe le-a pus Gusti în „Știința și națiunile” și compatibilizându-le exact cu seria de succesiuni a intelligence-ului. Așa ne câștigăm o identitate. Nu avem identitate, nu putem să credem că vom fi competitivi. Și cred că dacă încercăm să fim realiți în direcția asta nu o să mai avem întrebări de genul: „Democrația, cetățeanul, Serviciul Român de Informații”. Vreau să vă spun că serviciul de informații al firmei Motorola, care a fost prezentat în 1996 prima oară la o conferință internațională la New-York, este mult mai complex decât serviciul de informații din România. Vreau să vă spun că firma Procter&Gamble, în partea de cercetare, are un număr de cercetători mai mare decât primele cinci universități americane. Cetățeanul american nu cred că se simte dezavantajat pentru faptul că băncile americane au toate datele despre el, ce a cumpărat ieri, alături pentru că a cumpărat cu cardul. Dacă faceți un contract cu o firmă de afară, o semnăți un NDA - Non Disclosure Agreement, da? La uita-i-vă pe unul din asemenea acte. Credeți-mă, este mult mai detaliat pe informații personale decât munca oricărui serviciu de informații. Unde e diferența? În responsabilitate. Partea de business are responsabilitate doar pentru firmă. Un serviciu de informații, SRI dacă vreți, are o informație extinsă la nivelul unei națiuni. E normal că va fi tot timpul în discuție, pentru că e o arie mai largă, însă eu cred că acest proces care a început astăzi este excelent că a început. Poate fi diversificat, cu luarea în considerare a criteriilor de absolută necesitate ale construcției identității naționale care ne e vitală ca să existăm în sistemul euroatlantic, în raport cu criteriile sistemului euroatlantic. Intelligence, în viziunea americană, nu înseamnă o hegemonie sau o aplatizare a identității cuiva. Cel mai bun exemplu cred că este Norvegia, care e o țară mică și care acum 25 de ani nu însemna nimic în intelligence. Anul sta a organizat una din cele mai mari conferințe, finanțate de armata americană pe securitate națională. Acolo cred că este un exemplu care ne e cumva mai compatibil și mai la îndemână, pentru că noi nu o știm încă să fim actori globali.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Radu Tudor
Jurnalist

Serviciile de informații și societatea

Discutam despre serviciile de informații și relația cu societatea. A vrea să spun că, din punct de vedere imaginii și percepției, aceasta este cea mai disputată și tensionată relație a unui serviciu de informații. Cea cu societatea. În diferitele ei forme de manifestare și relația cu mediul politic sau cu aliații din NATO, sau alt gen de relații nu au o amprentă atât de tensionată cum este cea a unui serviciu de informații cu societatea. Încerc să definesc extrem de scurt patru din elementele unei relații tensionate. E vorba, în primul rând, de cetățeanul simplu și percepția acestuia asupra unui serviciu de informații. Doi, diferitele componente ale societății civile, care timp bine ce atitudine au și aici, și în alte ri vis-à-vis de serviciile de informații. Asociațiile privind respectarea drepturilor omului, multe dintre ele care s-au îndreptat chiar în justă împotriva unor servicii de informații, cu voia dumneavoastră, ultima pe listă, mass media, cea care, bineînțeles, interacționează destul de efervescent cu serviciile de informații. (...)

Am văzut câteva opinii de-a dreptul pesimiste, dar foarte realiste, din partea profesorului Cristian Părvulescu, din partea profesorului Cornel Codiș, nu în ultimul rând din partea lui Gabriel Sebe și sunt chestiuni care, zic eu, contribuie foarte mult la cunoașterea dimensiunii reale a unei relații firești într-o societate democratică. Eu continui să cred că România este și trebuie să fie o societate democratică. Sunt poate puțin prea optimist pentru ceea ce s-a prezentat aici și a fost vrut să abordăm, poate, în dezbaterile noastre, și ca o concluzie la acest panelul numărul doi, serviciile de informații și relațiile cu societatea, în ce mă surse factorul politic este unul atenuant sau mai degrabă agravant al tensiunilor dintre serviciile de informații și societate, în toate acele componente despre care am vorbit: mass media, societatea civilă, organizații pentru apărarea drepturilor omului. Pentru că, un pic, a fost ocolit acest

aspectul politic și raportarea la ceea ce înseamnă politic prin votul popular, nu putem să discutăm nici despre activitatea serviciilor de informații și nici despre modul în care reflectă societatea această relație. Cred că acest panel reprezintă, să spunem, punctul vulnerabil, din punct de vedere relațional, al oricărui serviciu secret și este nevoie de o perfecționare continuă, în special din partea serviciului de informații care dorește o componentă relațională foarte bine dezvoltată cu societatea. Alții, probabil, nu sunt atât de interesați și se mulțumesc să facă doar simple, să aibă simple reacții, în privința relației cu societatea. Noi suntem într-un mediu în care este din ce în ce mai mare nevoie ca serviciile de informații să interacționeze cu societatea.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Mihai Stănișoară
Consilier Prezidențial
Departamentul Securității Naționale
Administrația Prezidențială

Informațiile ca fundament al deciziei și acțiunii strategice

La începutul secolului XXI, procesul accelerat de integrare, interdependență și comunicare definit, de regulă, prin cuvântul globalizare, se profilează drept cea mai importantă provocare la adresa sistemelor naționale de securitate, ca și la adresa statelor în general. Este începutul unei ere a tehnologiilor înalte, o eră a informațiilor și a vitezei, într-o lume plină de schimbări în care obținerea oportună a informațiilor este esențială. Informația reprezintă o condiție absolut necesară pentru progresul omenirii, iar noile dimensiuni ale mediului internațional impun o manipulare și o gestionare adecvată a acesteia. În acest context, tot mai mulți analiști au arătat că securitatea nu mai este o chestiune de putere militară, ci de informație. Accentul nu se mai pune pe combatere, ci pe prevenire, ceea ce face ca rolul și importanța reală a serviciilor de informații să crească proporțional. Se constată faptul că evoluția mondială a evenimentelor a consacrat o problematică inedită ca obiect de studiu: relația dintre informație și securitate, în care informația reprezintă resursa strategică de putere.

Globalizarea și terorismul internațional au impus o reevaluare a conceptelor de securitate, reconsiderarea și extinderea competențelor structurilor componente ale sistemului național de securitate, dar și oportunități sporite de creștere a eficienței prin complementaritate și standarde unitare de performanță. Largirea spectrului de riscuri neconvenționale, cu caracter transnațional și terorist, diversificarea tipologiei crizelor și a conflictelor

generează provocări multiple, care necesită reacții multidirecționale, bazate pe mobilitate, oportunitate, diversitate, coerență și complementaritate.

Actualul mediu intern și internațional de securitate, consecința interdependenței și globalizării proceselor sociale și a relațiilor interumane, a dezvoltării rapide a mijloacelor și tehnicilor de comunicare, a consolidării

instituțiilor democratice, obligă toate statele democratice să își perfecționeze organizațiile cu funcții de cunoaștere a amenințărilor la adresa securității naționale și a comunității internaționale. În actualul context de securitate, statele democratice sunt preocupate de identificarea, prevenirea și contracararea amenințărilor la adresa intereselor lor de securitate și de neutralizarea factorilor care declanșează crizele locale, zonale sau internaționale.

Sarcina de a cunoaște sursele generatoare de insecuritate și instabilitate, în scopul protejării proceselor care susțin funcționalitatea statelor democratice, revine serviciilor de informații. Nevoia de anticipare operativă a tipurilor de riscuri

existente sau prognozabile impune dezvoltarea unor programe de eficientizare a activității serviciilor de informații. Cunoașterea și oferirea capacității de identificare a mediilor de proliferare a armelor de distrugere în masă, a actorilor crimei organizate și a vectorilor care generează și desfășoară acțiuni specifice războiului informațional împotriva democrației și a statului de drept.

Proliferarea armelor de distrugere în masă obligă la cunoașterea și prevenirea derulării unor exporturi neautorizate în țări cu risc ridicat, a elementelor tehnologice avansate, susceptibile de a fi folosite la producerea armamentului nuclear, chimic sau biologic. Utilizarea metodelor, foarte greu de descoperit prin mijloace convenționale, impune folosirea procedurilor specifice, cu înalt grad de profesionalism, precum și colaborarea, inclusiv internațională, în acest domeniu, în cadrul unor strategii viabile, cu structurile similare din statele democratice. Crima organizată necesită, pe lângă acțiunile destinate prevenirii și contracarării manifestărilor subsumate, măsuri operative și eficiente pentru depistarea și controlarea fondurilor material-financiare obținute din activități ilegale și, mai ales, pentru împiedicarea introducerii acestora în sistemul economic legal. Această misiune este extrem de dificil de realizat în afara colaborării internaționale, întrucât, astăzi, activitățile grupurilor criminale sunt înlesnite de globalizarea economiei și de efectele sale perverse, care le permit să opereze la scară mondială, profitând de acele mijloace și structuri ca și companiile legale. Cu toate acestea, fenomenul poate fi combătut, contracarat și controlat.

Deși aceste amenințări sunt reale și grave, se apreciază că, în prezent, terorismul reprezintă cea mai evidentă amenințare la adresa democrației, a statului de drept, a stabilității și securității internaționale. În pofida succeselor în lupta împotriva acestui flagel, un motiv de îngrijorare îl constituie paleta largă a obiectivelor vizate, creșterea gradului de complexitate a mijloacelor utilizate: tehnologiile avansate și rețelele de comunicații, sabotajul economic, distrugerea sistemelor de informare ale instituțiilor financiare, posibila utilizare a armelor chimice și biologice, conlucrarea cu organizații delincvente internaționale.

Aceste transformări și provocări la nivel global au determinat și modificări de fond în activitatea serviciilor de informații și, implicit, în valoarea intrinsecă a informației. Consolidarea compartimentelor specializate în combaterea amenințărilor asimetrice și reevaluarea și revalorizarea factorului uman în activitatea informativ-operativă sunt doar două din principalele transformări produse la nivelul structurilor de informații. De asemenea, pot fi remarcate demersurile în aprofundarea relațiilor bilingve și multilaterale de cooperare între serviciile de informații din statele democratice, întărirea compartimentelor de analiză și, nu în ultimul rând, dirijarea de resurse financiare suplimentare către structurile informative.

Redefinirea rolului serviciilor de informații din toate țările democratice, într-un context internațional marcat de recrudescența fără precedentă a amenințărilor asimetrice, a impus o reevaluare a misiunilor acestora, în vederea sporirii capacității lor de acțiune. Astfel, serviciile de informații contribuie, prin măsuri specifice, în cadrul legal, la cunoașterea și prevenirea amenințărilor la adresa democrației și statului de drept, gestionarea eficientă a resurselor informaționale, furnizarea de elemente necesare deciziei și acțiunii strategice. Fiind cele care sesizează primele existențe a unor pericole și

riscuri reale la adresa statului, serviciile de informații sunt prima linie de apărare a unui stat. De eficiența lor depinde capacitatea restului instituțiilor statului de a asigura securitatea națională.

Serviciile de informații sunt plasate în mod firesc în subordinea decidenților politici, având rolul de a sprijini efortul acestora de a elabora politici de securitate, de a reacționa la timp în fața unor riscuri și amenințări. Prin analizele, evaluările și informările pe care le oferă, serviciile de informații trebuie să ajute structurile decidente să evite „surprizele” strategice. Pentru ca aceste analize și informații să fie utile și eficiente trebuie să existe o corespondență între agenda executivului și agenda serviciilor de informații. Pe de altă parte, serviciile de informații trebuie să își mențină capacitatea de a sesiza apariția unor noi riscuri și amenințări la adresa securității și de a atrage atenția structurilor politice decidente asupra acestora. Altfel spus, responsabilitatea fundamentală a serviciilor de informații este de a identifica corect și din timp amenințările interne și externe la adresa securității, astfel încât acestea să fie soluționate fără cauză pagube sau pierderi umane și materiale. Analizele asupra tendințelor de evoluție din mediul intern și internațional, evaluările asupra probabilităților de materializare a riscurilor și amenințărilor, a efectelor materializării acestora sunt informații vitale pe baza cărora decidenții politici pot defini corect interesul național, elaborează o doctrină adecvată și asigură transpunerea ei adecvat în practică, definesc o politică de securitate și o strategie militară adecvată și nu în ultimul rând, acordă sarcinile potrivite structurilor de securitate.

Informațiile și analizele oferite de serviciile de informații constituie doar o primă etapă a ciclului deciziei politice și sunt utile în măsura în care sunt bine integrate în acest sistem. Pentru a fi utile, informațiile trebuie să fie oferite la timpul potrivit, să privească probleme curente și să fie de încredere. În domeniul securității naționale, fundamentarea și elaborarea deciziilor politice trebuie să „în pasul” cu noile tipuri de amenințări. Caracterul preponderent al agresiunilor informaționale determină reconsiderarea capacității de identificare a amenințărilor reale. În aceste condiții, capacitatea mare de procesare a informațiilor este cea care oferă națiunii posibilitatea de a evita situațiile limită, cu impact maxim asupra securității naționale.

În acest context, luarea unei decizii politice devine un proces complex în care doar instinctul politic și experiența politico-militară a unor lideri nu este o rețetă suficientă a succesului. Succesul unui lider politic sau militar depinde de personalitatea, experiența și abilitatea acestuia de a alege și discerne esențialul din volumul informațiilor primite. Deși este nevoie de o relație suficient de apropiată, pentru a fi constructivă, între factorul politic și reprezentanții serviciilor de informații, este, de asemenea, necesară o separare funcțională, astfel încât structurile speciale să cunoască nevoile reale de informare ale decidentului politic, dar să nu selecteze și să elaboreze informațiile după deciziile presupuse a conveni beneficiarului.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Mihaela Matei
Consilier al Directorului SRI

Îmbunătățirea cooperării între producătorii și consumatorii de intelligence

A fost evocat în diferite intervenții importanța cooperării cu beneficiarii de informații. După cum s-a afirmat, performanța unui serviciu depinde de două aspecte, doi indicatori fundamentali: utilitatea informațiilor și analizelor furnizate și eficiența acțională de prevenire și combatere a riscurilor. În primul caz, indicatorul nu poate fi separat de evaluarea relației cu beneficiarul, care folosește acele informații sau analize.

Cooperarea cu beneficiarul este astfel critică pentru luarea deciziilor în domeniul securității. Sherman Kent spunea acum câteva zeci de ani că „warning is like love. It takes two to make it”. Acest dicton este tot mai valabil în prezent, în condițiile complexității și diversității informaționale în care acționăm. Pe acest palier, atât consumatorii de informații, cât și producătorii, adică serviciile de intelligence, pot acționa pentru îmbunătățirea interacțiunii instituționale.

Poate la nivelul SRI ar trebui să fim mai activi, să oferim decidenților acele instrumente de analiză care să contribuie la valorificarea informației: să arțăm, atunci când acest lucru este posibil, care sunt efectele unor riscuri, consecințele neluării unei decizii, să realizăm prognoze sau avertizări strategice care să definească nu doar fenomenul, amenințarea, ci și consecințele unor acțiuni sau lipsei lor în planul realizării securității naționale. Este un obiectiv care ar putea fi inclus în viitoarea Strategie de Informații a Serviciului. Aceasta este o zonă în care avem și noi mai mult de lucru și unde ar trebui să ne focalizăm cu prioritate în viitor, pregătirea analiștilor pentru a realiza asemenea avertizări sau analize.

Un al doilea aspect, legat tot de utilitatea informației în relația cu beneficiarii. Domnul director a evocat anterior faptul că există un sistem anglo-saxon în care beneficiarii sunt vizuți ca niște clienți, ca și niște „customers” în sistemul de informații la nivel național, de aceea sunt chiar incluși cu un rol clar determinat în ciclurile de planificare a intelligence. Poate, într-o anumită măsură, păstrând nevoia de

obiectivitate a analistului SRI, păstrând nevoia de separare a zonelor de profesionalism din serviciile de informații, este necesară accentuarea relației de cooperare cu beneficiarii în special pe palierul de feed-back, cel care oferă practic o evaluare a utilității și valorii unei informații.

Un feed-back oferit de beneficiari cât de important sau folositor a fost o informație, ce zone ar mai putea neacoperite ar fi foarte importante chiar și pe palierul birocratic, în viața profesională a analistului, a ofițerului de informații. Pentru că măsura în care o informație este utilă se traduce în plan concret: este măsura în care o informație a schimbat un curs de acțiune, o politică a statului, o decizie în domeniul securității naționale.

Un alt exemplu de proces care ar îmbunătăți cooperarea dintre furnizorii de informații și utilizatori este cel al organizării unor grupuri informale de lucru,

a unor mese rotunde pe anumite domenii de interes strategic care să reunească atât analiști din serviciile de informații, cât și analiști din zona de politici guvernamentale sau din mediul academic. Un grup de lucru informal pe domeniul securității energetice, spre exemplu, ar putea beneficia de participarea unor universitari, a unor analiști din ministerele de resort, din CSAT, Comunitatea Națională de Informații, serviciile cu atribuții în domeniu. O asemenea reuniune ar putea conceptualiza și trasa mai clar nevoile de informații, dar ar și contribui la înțelegerea comună a unor strategii ale României - ar oferi deci o imagine mai profundă asupra unor evoluții și fenomene care sunt în prezent tratate secvențial (fiecare în zona sa de responsabilitate). Și, din punct de vedere, cred că există o altă problemă în cooperarea cu beneficiarii, evocată și de alte servicii de informații din spațiul euroatlantic: problema conceptualizată tot de Sherman Kent, a existenței unei semnificative diferențe, folosirea diferită a unor concepte de către analiști care provin din medii și instituții diferite. Chiar și la nivelul limbajului în elegerii comune a modului în care este prezentat și ulterior procesat o informație, mai trebuie lucrat în viitor.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

Stejărel Olaru
Consilier de Stat
Cancelaria Primului Ministru

Cooperarea inter-instituțională ca factor de coeziune în deciziile de securitate

Cooperarea inter-instituțională presupune existența a minim două instituții / autorități / agenții / parteneri care mențin contacte regulate pe teme de interes comun. Abordarea se face atât la nivel formal, în reuniuni, comisii, grupuri de lucru, cât și informal în funcție de natura temei și necesitatea unei reacții rapide.

Sistemele de securitate, la nivel național și internațional, sunt structuri cuprinzătoare, formate din diverse agenții, servicii, instituții autonome. Aceste autorități au atribuții specifice, misiuni bine determinate, bugete proprii și se supun legilor care le reglementează activitatea. Le unește obiectivul comun pentru care au fost create: asigurarea și menținerea securității. Prin activitatea lor, componentele sistemului contribuie covârșitor la procesul decizional.

Istoria recentă a scos în evidență semnificativă cooperarea inter-instituțională în domeniul securității naționale și internaționale: la nivel european, transatlantic sau național, cooperarea în zona de informații/intelligence este esențială pentru asigurarea securității. Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 au fost deseori puse pe seama lipsei de coeziune din cadrul sistemului american de securitate națională. Reforma complexă realizată de SUA a reprezentat o sursă de inspirație pentru alte state care au adoptat ideea unor structuri centralizate care să coordoneze activitățile din domeniu (în Statele Unite a fost creat postul de Director of National Intelligence). Rolul structurilor centrale este de a se asigura că piesele disparate sunt reunite într-un cadru comun, optim pentru luarea deciziei de securitate, iar organizarea deciziei de securitate este un proces complex care presupune cunoașterea unei situații, evaluarea opțiunilor și selectarea unei variante.

În cazul României, principalul producător de decizie, conform legii, este Consiliul Suprem de Apărare a Țării,

autoritatea administrativă care îi revine misiunea de a organiza și coordona activitățile de apărare și securitate națională. În acest context, CSAT este forul suprem unde se iau deciziile de securitate. Hotărârile adoptate în cadrul CSAT constituie etapa finală a circuitului de securitate, momentul deciziei. În cazul deciziilor de securitate, miza este una strategică, iar elementele care contribuie la conturarea deciziei trebuie să fie clare și fundamentate.

CSAT are atribuții variate și uneori este greu de evaluat activitatea sa pentru că aceasta nu este publică. Gestionând activități atât de diverse, CSAT pare a fi reversul medaliei dacă ne gândim la bipolaritatea puterii executive din România, prevăzută ca atare de Constituție. În funcție de circumstanțe, CSAT pare a fi ori centru de situații de criză, ori centru de reacție rapidă. Devine din ce în ce mai evident faptul că CSAT

trebuie să cunoască reforma ca orice instituție care nu a fost gândită pentru provocările ce s-au născut după anul 2001. De exemplu, mi-ar plăcea să văd cum CSAT este dublat de un corp de experți/profesioniști care să fie operațional „full time” pe probleme specifice de securitate națională. Un astfel de consiliu permanent ar putea pregăti fundamentalele deciziilor de securitate ale CSAT. În același timp, ar însemna un pas înainte pe linia cooperării inter-instituționale, iar sistemul de securitate din România ar putea păși în secolul al XXI-lea.

În noiembrie 2005 a luat naștere Comunitatea Națională de Informații, în subordinea CSAT, cu scopul de a reuni

decizii privind anumite programe care în de securitatea națională. A fost vrut ca CNI-ul să propună CSAT direcții de coordonare la nivel de intelligence. Din păcate, CNI nu și-a câștigat acest statut până în prezent.

În contextul cooperării inter-instituționale a vrea să amintesc un principiu foarte important, specific lumii serviciilor de informații: „need to know”, nevoia de a cunoaște: beneficiarul de securitate primește informații referitoare strict la aria acestuia de activitate, i se furnizează „cât ar trebui să știe”. Acest principiu a fost aplicat în cel de-al Doilea Război Mondial în bătălia pentru Normandia din 1944, când trupele care au debarcat au primit instrucțiuni

autoritățile publice din sistemul securității naționale într-un cadru comun de furnizare și integrare de informații. CSAT a considerat atunci că înființarea unei astfel de structuri va duce la creșterea cooperării inter-instituționale. Au fost plasați în același context, urmărind aceleași scopuri, reprezentanții ai Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe, Direcției Generale de Informații și Apărării și Direcției Generale de Informații și Protecție Internă din cadrul MIRA. Funcționalitatea și succesele CNI depind de modul în care cooperează aceste structuri informative, neexistând nici un fel de garanții pentru acest fapt și mergându-se pe buna credință. Mă așteptam ca CNI-ul să funcționeze altfel, fiind convins că această structură CSAT va prilejui o dezbatere reală între membrii care o conduc, dezbatere care să ducă în final la luarea unor

referitoare la sarcinile repartizate fără a ține cont de obiectivele operațiunii. Problema cu acest principiu („need to know”) este că el limitează drastic fluxul de informații și poate produce o lipsă serioasă de coeziune.

Palierele orizontale din zona serviciilor de informații apar în profesioniștilor și trebuie să fie caracterizate de cooperare inter-instituțională. Succesele personale nu pot depăși reușitele colective atunci când în joc sunt interesele României și securitatea cetățenilor ei. Principiul „need to know” trebuie „liberalizat”, iar serviciile de informații să accepte faptul că această liberalizare poate impulsiona funcționarea sistemului. Ofițerii de informații din România nu trebuie să manifeste reticență în a schimba informații pe orizontală: acest schimb va aduce plusvaloare activității lor.

SOCIETATE, DEMOCRAȚIE, INTELLIGENCE

Gabriel Oprea

Deputat, Comisia Comun Permanentă
a Camerei Deputaților și Senatului
pentru Exercițierea Controlului Parlamentar
asupra Activității SRI

Controlul serviciilor de informații într-o societate democratică

Esența guvernării democratice este asigurarea conducerii în acord cu voința și interesele liber consimțite ale populației. Aceasta presupune crearea unor instituții reprezentative, la toate nivelurile, care să asigure respectarea drepturilor politice, sociale, economice ale cetățenilor.

Pe de altă parte, nu putem să facem abstracție de natura specială a sectorului de securitate, cu particularitățile sale legate mai ales de transparență și libertatea de a oferi informații. De aceea, înțirirea și instituirea controlului democratic trebuie adaptată la particularitățile acestui sector, astfel încât rezultatul final să balanseze într-o manieră satisfăcătoare, pe de o parte, imperati vele securității naționale, iar, pe de altă parte, imperati vele democratice ale respectării drepturilor omului și ale guvernării transparente.

Motivația principală a instituirii controlului democratic o regăsim în necesitatea de a balansa imperati vele angajamentelor față de securitate și democrație, de a veghea asupra legalității activității acestora, mai ales în ceea ce privește respectarea drepturilor omului.

Din punct de vedere al instanțelor care exercită acest control democratic asupra serviciilor de informații, distingem: controlul executiv, controlul legislativ și controlul judecătoresc - cele trei puteri în stat.

În ceea ce privește nivelul asupra căruia se exercită controlul, putem vorbi despre controlul asupra politicii, legalității, eficienței bugetului și a operațiunilor.

Controlul executiv fără o orientare a activității de către structurile executive, instituțiile din sectorul de securitate își pierd capacitatea de a derula activități relevante pentru asigurarea protecției intereselor naționale. Instituțiile trebuie să-și mențină capacitatea de a raporta obiectiv și la timp, iar executivului nu trebuie să se acorde niciodată puterea de a interveni, de a modifica informațiile elaborate de acesta.

Limita acțiunilor, și pentru unii și pentru alții, este, în mod cert, respectarea drepturilor omului. Nici executivul și nici instituțiile de securitate nu trebuie să-și acopere reciproc abuzurile. Tocmai pentru a evita și corecta, atunci când este cazul, aceste probleme, trebuie să se instituie controlul și

rspunderea publică.

Rolul primordial al controlului executiv asupra instituțiilor din sectorul de securitate este să asigure echilibrul între răspunderea publică și caracterul secret, specific activității acestora. Executivul poate exercita control asupra politicii, cât și asupra legalității și bugetului instituțiilor, atât la nivel formal, cât și la nivel informal. Prin controlul formal, se poate verifica conformitatea activității cu prevederile legale și pe linia politic promovată la nivel de stat, respectarea procedurilor, obținerea autorizațiilor necesare, procedura de finanțare, precum și eficiența execuției bugetare. La nivel informal, controlul se concentrează asupra aspectelor etice, principiale și de calitate ale conducerii. Îmbinând principiul răspunderii publice și exercitarea controlului, executivul are un rol primordial în asigurarea funcționării corespunzătoare a instituțiilor din sectorul de securitate.

Controlul parlamentar: reprezentarea voinei suverane a poporului care a ales prin vot direct justificat pre-eminenta Parlamentului în procesul de control asupra sectorului de securitate alături de celelalte instituții cu atribuții în domeniu: Președinție, Guvern, CSAT, instanțe judecătorești, Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Avocatul Poporului. Potrivit prevederilor regulamentelor celor două camere, comisiile parlamentare cu atribuții legislative și de control asupra sectorului de securitate sunt cele două comisii de

apărare, ordine publică, siguranță națională din Senat, respectiv Camera Deputaților: Comisia permanentă de control al Serviciului Român de Informații și Comisia de control al Serviciului de Informații Externe. Funcția legislativă poate fi considerat instrumentul a priori de control asupra activității instituțiilor din sectorul de securitate. Comisiile parlamentare au competențe largi în avizarea și amendarea legilor.

Activitățile de control desfășurate de comisii pot avea caracter regulat și reactiv - aprobarea bugetului instituțiilor din sistemul de securitate, solicitarea unor rapoarte periodice din partea acestora sau a unor informații pe probleme punctuale, efectuarea de vizite de informare și documentare la sediile instituțiilor, dezbateri cu reprezentanții ai instituțiilor și cu alți experți, inițierea și derularea de anchete parlamentare, audierea persoanelor implicate în procesul decizional.

Controlul judiciar nu are capacitatea, am putea spune nelimitată, a controlului parlamentar, ci se limitează strict la aspecte legale, fără nicio referință la cele politice. Rolul său

este de a interpreta Constituția și legislația în vigoare, astfel încât acțiunile întreprinse de orice altă putere în stat să nu contravină spiritului și literii acestora.

Pe lângă sancțiunile post factum pe care le aplică, controlul judiciar poate juca și un rol anticipativ. Însuși faptul că anumite acțiuni pot fi incriminate ulterior într-o instanță de judecată independent de decidentul politic servește ca un mecanism de limitare și prevenire a exceselor. Niciuna dintre instituțiile din sectorul de securitate, nici măcar serviciile de informații nu funcționează în afara legii și chiar încălcările regulilor sunt prevăzute și reglementate.

Principala funcție a controlului judiciar într-un stat, este să asigure respectarea ordinii constituționale, iar în aria de control asupra instituțiilor din sectorul de securitate să se asigure că acestea nu merg mai departe de ceea ce este necesar pentru apărarea intereselor naționale și a ordinii democratice constituționale. Prin controlul judiciar asupra instituțiilor din sectorul de securitate, se asigură proporționalitatea între măsurile ce contravin drepturilor constituționale ale cetățenilor și interesul de securitate căruia servesc acestea, astfel încât să fie protejată ordinea democratică constituțională.

Rolul puterii judiciare este evident, mai ales la nivelul instituțiilor de securitate, care își derulează activitatea pe teritoriul propriului stat, mai ales, când este vorba de autorizarea unor operațiuni de interceptare a convorbirilor sau a altor operațiuni sub acoperire. De cele mai multe ori, este atribuită judecătorului să elibereze asemenea mandate și să se asigure că solicitarea este adecvată anchetei aflate în derulare și încălcările astfel aduse drepturilor omului sunt justificate de cursul investigației. Ca și controlul parlamentar, controlul judiciar depinde de accesul la informații al judecătorilor și procurorilor.

În concluzie, sectorul de securitate, serviciile de informații în special, au beneficiat până nu demult de un statut aparte, fiind când excepție de la regulă. Încheierea Războiului Rece și dezvoltarea proporției abuzurilor serviciilor de informații asupra societății civile și, mai recent, atacurile teroriste din 2001 și 2004, au adus în centrul atenției problema rolului și locului serviciilor de informații și al instituțiilor din sistemul de securitate. Pentru a fi eficient, controlul trebuie să genereze soluții pentru toată gama de riscuri inerente instituțiilor din sectorul de securitate, de la abuzuri ale personalului, la politizarea ineficientă. De aceea, este important conceperea unui sistem structurat și bine coordonat de mecanisme și pârghii de control, care să implice toate cele trei puteri în stat și care să echilibreze raporturile dintre acestea, astfel încât rezultatul final să fie o gestionare a instituțiilor din sectorul de securitate în interesul statului și al cetățenilor; controlul democratic incluzând toate cele trei tipuri de control: executiv, legislativ și judecătoresc, satisface aceste criterii.

SOCIETATE, DEMOCRAȚIE, INTELLIGENCE

Cristian Pârvulescu
Președintele Asociației
Pro Democrația

Societate și riscuri: criza democrației și neoliberalismului în contextul global actual

Am să-mi încep prezentarea cu o parabolă. Eliade, într-una din nuvelele sale, descrie o situație, care mi se pare instructivă pentru momentul în care ne aflăm. Un ofițer de securitate, da, de securitate, are o problemă. A dispărut de câteva zile un matematician și trebuie să interpreteze această dispariție. Are două alternative: să accepte varianta matematicianului, care spune că a trecut în lumi paralele sau să accepte o variantă realistă, faptul că cel care îl monitoriza pe matematician a ieșit puțin, a pierdut punctul de observație, iar acesta a evadat.

E ceea ce eu numesc paradigma gordianică. Serviciile secrete sunt tentate să interpreteze lucrurile simplu. Nu au niciun fel de interes pentru explicații elaborate. E ceea ce noi, în viața politică, numim date triviale. Eu cred că, în momentul de față, când asistăm la o criză reală, problema paradigmei este o problemă esențială. Serviciile de informații produc informații, date, dar acele date nu au nicio valoare cât vreme nu sunt integrate într-un sistem explicativ, cât vreme nu se raportează la un sistem de valori.

Când spun că trecem printr-o perioadă de criză, nu mă refer doar la criza financiară, care e deja o criză economică și de sistem, ci mă refer la o criză generală. Nu este vorba doar de criza capitalismului sau a unui tip de capitalism, este vorba și de criza democrației. În Occident, mulți cercetători nu se tem să vorbească despre această criză în diferite moduri. Atunci, sigur că se pune problema valorilor care coordonează activitatea unei societăți, implicit a serviciilor de informații.

Este democrația, în momentul de față, un obiectiv social în România? Am adus în discuție problema teoriilor, problema paradigmelor, dintr-un motiv foarte simplu: cele mai comune teorii la îndemâna serviciilor secrete sunt teoria conspirației sau naționalismul și tentația populistă. Trebuie să fim realiști, din punctul acesta de vedere. Teoria conspirației este o teorie pe care Karl Popper o definea acum 50 de ani sau mai bine de 50 de ani ca fiind o consecință, un efect pervers al naționalismului care domină gândirea europeană, în primul rând european și

american. Dacă adevărul este evident, atunci cu siguranță cineva ascunde adevărul, conspiră împotriva adevărului. Numai că Popper ne avertiza asupra faptului că nu avem surse ale adevărului, că nu ținem niciodată cu siguranță care este adevărul. De fapt, și în informații, ca și în orice alt domeniu ne punem problema acurateții datelor, ele depind în mare măsură de poziția noastră față de adevăr, de modul în care ne raportăm la el, spre exemplu: utilitarii ar spune, dacă într-o societate, trăsnetul, tunetul, fulgerul este produs de Sfântul Ilie, atunci Sfântul Ilie este sursa fulgerului. Este un adevăr coerent cu valorile pe care le cunoaște pe care societatea respectivă le are, dar ne putem întreba dacă este totuși adevărat? Noi ținem că nu este așa, trebuie să continuăm să susținem un astfel de lucru sau să încercăm să venim cu o paradigmă care se adaptează mai bine explicației. Eu sunt unul dintre cei care nu țin la realitate, eu am mari îndoieli în legătură cu realitatea și cred că orice cercetător cinstit va spune că nu ține la realitate, că are un model despre realitate prin care încearcă, folosind un număr de variabile, să vină cu explicații și eventual să facă predicții.

În momentul de față asistăm la o criză în această criză este a unor modele care au explicat societatea câteva zeci de ani. Mă refer la modelul neoliberal în ceea ce privește economia. Într-un asemenea model, la un moment dat, s-a ajuns atât de departe cu manipularea datelor și modelele matematice, încât, între diferite teorii, care au fost premiate, de altfel, cu premiul Nobel, și ceea ce se întâmplă în mod real la nivelul societății nu mai există nicio legătură. Astăzi este faptul că mulți economiști, mulți oameni din domeniul bancar au crezut în valabilitatea acelor teorii, care justificau mecanismele bancare ce funcționează astăzi, dar și nu ne imaginăm că asemenea modele teoretice au fost elaborate doar în economie, ele au fost elaborate în diferite alte domenii ale gândirii sociale. În timp ce în timp ce în politică spre exemplu, „public choice”-ul a desființat statul, a dovedit că birocracia este irațională și în locul birocratilor ar trebui să folosim agenții private, pentru că piața intervine în jocul dintre agenții private și, în felul acesta avem, o ansă mai mare de a obține decizii raționale, decât în cazul birocratiei statale. Ce constatăm însă, astăzi? Că am distrus statul, autoritatea lui este peste tot în lume problematică, nu mai avem statul de dinaintea de 1950, dar, statul trebuie să intervină și să salveze lucrurile. E important modul în care ne raportăm la teorii și tocmai de asta insist asupra acestui lucru.

Privatizarea securității, faptul că securitatea trece în foarte multe ri, inclusiv în România în domeniul privat, este o problemă gravă, deoarece noi considerăm înainte securitatea ca fiind un bun public, un bun care se oferă tuturor, iar eu încerc să conceptualizez astfel. În momentul în care trece în domeniul privat, devine un bun privat, iar principala criză prin care trece societatea noastră este aceea a raportului dintre public și privat. Observăm că această criză privește și serviciile de securitate și chiar cele militare. Citeam că în Irak, spre exemplu, americanii în afara armatei publice, au o armată privată, există în Statele Unite o armată privată care se pare că are peste 100.000 de militari și care efectuează o serie de misiuni, dar nu cele mai riscante. Problema public-privat este esențială, pentru că democrația, și revin acum la problema legată de societatea civilă, nu poate funcționa decât atâtă vreme cât spațiul public există. În momentul în care asistăm la un atac permanent, concertat împotriva spațiului public din partea intereselor private de diferite feluri, democrația este în primejdie și democrația este în primejdie ca model social în momentul de față, ca model politic, ca model de organizare.

Mulți sunt tentați să considere democrația ca fiind un set de valori, de credințe și nu un mod de organizare politică efectiv. Pe de altă parte, știu că foarte multă lume a vorbit aici, cu destul de multă relaxare, despre democrația din România, dar eu sunt unul dintre cei care au serioase rezerve în ceea ce privește definirea societății românești ca o societate democratică. Da, dacă ne referim la partea formală, respundem criteriilor formale; dacă însă facem o analiză a culturii democratice, a valorilor și comportamentelor democratice, vom constata că nu avem nici pe departe o astfel de societate. Desigur, totul depinde și de definiția democrației pe care ne bazăm atunci când facem o asemenea analiză, dar aceasta este o altă problemă.

Până la urmă când discutăm despre informații, discutăm despre două tipuri de paradigme. Vorbim despre paradigme implicite și despre paradigme asumate, am dat acum exemplul de câteva asemenea paradigme: neoinstitucionalismul, teoria democrației, acestea nu sunt întotdeauna neoliberale. Paradigmele nu sunt întotdeauna evidente și nici nu trebuie să fie evidente. Din punctul meu de vedere, în societatea românească nu există nicio critică a neoliberalismului în momentul de față, a capitalismului, ceea ce este o problemă, pentru că nu avem de fapt o alternativă. Am constatat, spre exemplu, că decidenții politici erau foarte senini și pe mâna trecutului în legătură cu consecințele crizei financiare asupra României. Erau absolut convinși

că această criză nu va avea nici o influență și cred că astăzi visează la același lucru, deși criza este globală și influențată în mod inevitabil și în țara noastră, direct sau indirect, de aceea, am devenit ionat distincția dintre paradigma asumată și paradigma implicită. În cazul nostru, al României, avem de-a face cu o paradigmă implicită, precum „capitalismul este învingător, în lupta cu comunismul - capitalismul a învins definitiv”. Numai că acest capitalism, la care ne referim în prezent, s-a bazat pe o serie de teorii economice care au pierdut absolut orice legătură cu realitatea și au adus societatea în criză, iar această criză, uitându-se înapoi vede că se întâmplă la burse, nu ținem cum va evolua în viitor.

Oricâtă capacitate de predicție ar avea o instituție de informații, nu va putea spune unde se termină totul și atunci eu vin cu o variantă modestă, în momentul în care paradigmele sunt în criză, avem la dispoziție Istoria. Istoria ne învață că a mai fost o criză de genul acesta, aceea criza a schimbat lumea și efectele acelei crize au fost dezastruoase pentru democrație. Ne aducem foarte bine aminte ce a însemnat criza anilor 30. Dacă punem deoparte Statele Unite ale Americii și politica lui Roosevelt vom vedea că a însemnat creșterea totalitarismului, a totalitarismului fie fascist, fie comunist. Această criză a schimbat istoria umanității pentru aproape o jumătate de secol. Cei care sunt specialiști în problema europeană știu foarte bine că Europa, de fapt, se construia în anii '20 pe baza unui avânt economic asemănător celui actual. În momentul în care criza economică a lovit Europa pe rând, Germania, apoi Franța, Marea Britanie și așa mai departe, toată construcția europeană s-a prăbușit, locul ei fiind luat de naționalism, de egoismul național. Oare ne gândim la ceva de genul acesta în momentul de față? Pentru că într-o criză de paradigmă, atât politicienii cât și oamenii simpli sunt tentați să se ducă pe poziția cea mai sigură. Stereotipurile cele mai penibile devin dintr-o dată o resursă pentru salvarea societăților. Iată de ce cred că e important nu numai să prezentăm informații, ele să fie clare, dar trebuie să și interpretăm acele informații pentru că, dacă se pleacă de la două teorii diferite în interpretarea informațiilor, rezultatele s-ar putea să fie diferite, fiind că acestea înseamnă că analiștii care au lucrat pe acele modele au greșit în mod neapăsător.

În final, vreau să atrag atenția asupra unui alt element legat de societatea civilă și serviciile de informații. Societatea civilă este totul de fapt. Societatea civilă este, evident, un concept care are o istorie lungă. Începe de la Aristotel pentru care polis-ul era, de fapt, societatea civilă. Societatea civilă este spațiul public în care cetățenii sunt egali și pot interfera cu deciziile, pot influența deciziile. Câtă vreme spațiul public există, societatea civilă va putea asigura controlul instituțiilor de securitate, instituțiilor de informații. Când spațiul public va fi dispărut, atunci nimeni nu va mai putea asigura niciun fel de control. Cu cât spațiul public este mai puternic, cu atât controlul democratic asupra diferitelor instituții este mai mare. Este o legătură directă între spațiul public și controlul democratic și democrație. Iar eu fac un apel la istorie, pentru că vom constata că, de fiecare dată când spațiul public a existat, începând din antichitatea greacă, romană, ajungând până în perioada contemporană, au existat anumite forme de democrație. În momentul în care spațiul public a fost desființat, fiind preluat de biserică sau de alte instituții private, în acel moment democrația n-a mai funcționat. Și nu ne facem iluzii. Biserica Catolică a folosit votul cu mult înaintea democrației, dar nimeni n-a putut considera că acea perioadă a fost democratică. Votul nu asigură mai mult democrație. Votul nu asigură decât o formă de competiție și de selectare a decidenților. Nimic mai mult. Democrația este o stare de spirit bazată pe un anumit sistem de valori, dar acel sistem de valori este în momentul de față în pericol, iar serviciile de informații în egală măsură cu societatea civilă trebuie să respundă acestei sfide.

SOCIETATE, DEMOCRATIE, INTELLIGENCE

George Cristian Maior
Directorul Serviciului Român
de Informații

Cuvânt de încheiere

Pe parcursul întregii zile dedicate acestei mese rotunde, s-a discutat mult, amplu și mulțumitor. Din partea noastră, pentru că, așa cum am subliniat de la bun început, n-am intenționat o discuție sau un exercițiu de comunicare pur, imagologic pentru Serviciu, ci un exercițiu de fond, de substanță, pe probleme, concepte pe care noi în sine le analizăm permanent și încercăm să le transpunem în mecanismele noastre de intelligence. În procesul actual de transformare al SRI, multe din ideile prezentate la acest eveniment vor fi analizate și sunt convins că ne vor oferi un sprijin conceptual în conturarea strategiei de informații a Serviciului.

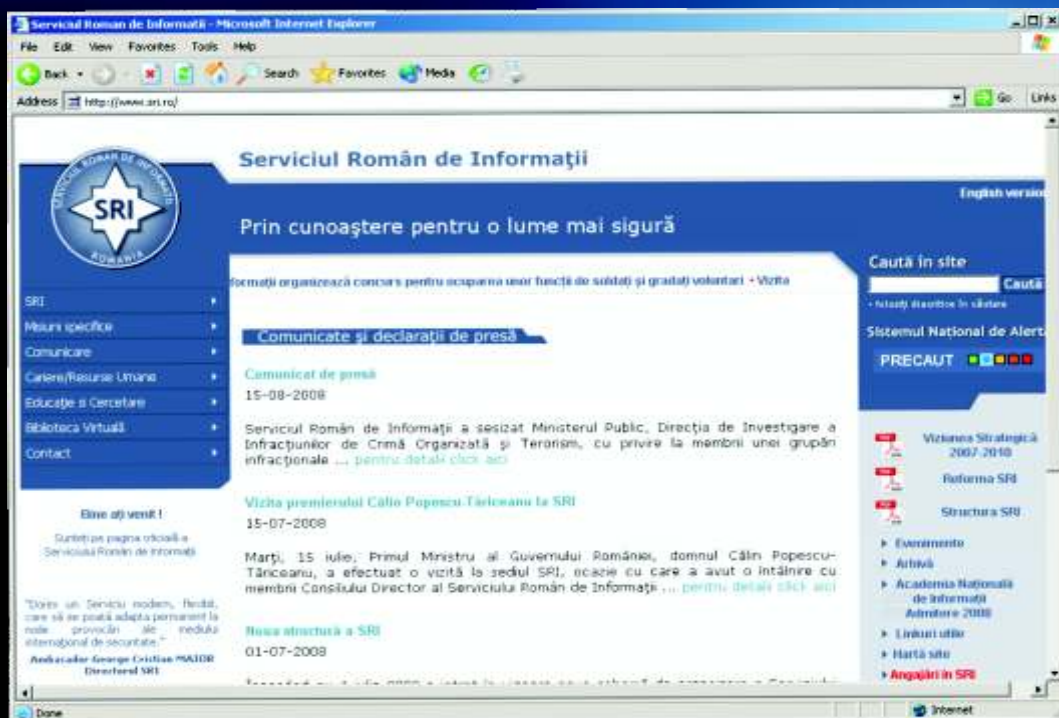
Doresc să mulțumesc tuturor celor prezenți și să evoc în final problematica abordată de reprezentanții Președinției și Parlamentului. Domeniul controlului civil este zona, poate, cea mai sensibilă și importantă pentru noi. Nu o văd din perspectiva directorului ca o relație rigidă, mecanică, de antagonism sau de subordonare, ci ca una de comunicare permanentă. Și la nivel parlamentar se pot realiza atât de multe lucruri, inclusiv pe zona informațiilor, dacă există comunicare, expertiză și am sesizat acest lucru, în cadrul cooperării cu Comisia, cel puțin în ultimul an. Au fost momente evident dificile, este important că asemenea situații au intrat în dezbaterile Comisiei, unde au prevalat inteligența și interesul național în multe din problemele dificile pe care le-am abordat.

Ca o sinteză a discuțiilor ce au avut loc, doresc să subliniez încă o dată că nu este nici apanajul unui serviciu de informații, nici obligația sa, nici în mod obiectiv capabilitatea sa, aceea de a aduna cunoaștere totală și a oferi cunoaștere totală decidenților. Există instituții care operează cu informații, de la nivelul guvernamental, la instituțiile independente în stat, care au suma lor de informații pe domeniile pe care le gestionează. Noi încercăm să oferim acea cunoaștere specializată pe domeniile-cheie ale securității naționale, definite pe prioritățile pe care le-am discutat astăzi împreună. Așa încât, atunci când avem un blocaj cognitiv sau acțional la un anumit nivel, nu trebuie să cedăm în capcana de a crede că acest fapt nu poate fi explicat sau că, automat, explicația intră în sfera secretelor și serviciilor de informații. Nu generăm surprize strategice, încercăm să anticipăm aceste lucruri, și aici fac o paranteză, depinde și cum definim conceptul de surpriză strategică, în

raport de interese fundamentale ale statului. Unele obiective și interese sunt definite în Constituție, altele nu. Dar nu cred că anumite fluctuații sau dereglarea unei anumite normalități, așa cum o percepem de pe poziție subiectivă, poate fi considerat surpriză strategică. Vedeți, discuțiile vor exista întotdeauna și suspiciunile la adresa activității serviciilor vor continua să apară. Nu cred în utopia că, dintr-o dată vom fi mai iubii, mai îndrăgiți, dar este important să existe un respect public care se construiește pe baza rezultatelor unei instituții. Multe din ecurile pe care le vedem la nivel de surse publice poate că ni se datorează. Dar și multe din succese ni se datorează. Repet: aici suntem într-o situație frustrantă, aparent, dar care ține de menirea unui serviciu secret. Informațiile, acțiunile noastre secrete rămân undeva pe strate în arhivă, iar istoria le va interpreta în viitor. Și la acest nivel, va exista desigur un subiectivism al interpretării, prin grila nu a prezentului de acum, ci a prezentului de atunci, când o analiză obiectivă ar putea releva că lucrurile puteau fi realizate în alte moduri. Și aici sunt multe aspecte de cunoaștere și de interpretare care în de un anumit model societal, de la o anumită dată istorică, un anumit context istoric. Și acum, dacă mergem retroactiv, putem să interpretăm anumite lucruri din anii '90 într-un anumit fel, dar să ne punem și în ipostaza istorică de atunci. Uneori ni se spune, și cu această încheiere, ce mari și tari eram în trecut! Când? Înainte, când eram după CIA, Mossad, pe locul 2, 3, 4 în lume. Întrebarea e: la ce ne-a folosit, nouă, cetățenilor, dacă așa era sau nu era? Să reflectăm un pic la ea.

Crede-mă că arta de a lucra cu informația și cu munca această specifică și atipică este mult mai dificilă într-o democrație. Ar fi ușor să avem un stat perfect compact, totalitar etc, în care un serviciu să aibă mari și nenumărate succese. Dar, noi lucrăm într-o democrație și lucrăm pentru ea. Iar tot acest discurs pentru drepturile omului face parte din axiologia noastră, a Serviciului, și nu cred că putem avea o identitate în lumea de astăzi fără să pornim de la această premisă fundamentală. Și aici e cheia, dacă vreți, a ceea ce credem noi că reprezentăm în acest moment.

Vă mulțumesc tuturor și, așa cum am spus, sunt debateri care vor continua, inclusiv pe subiecte mai specializate, pentru că asemenea schimburi de analize și evaluări ne sunt utile atât nouă, cât și, sper, participanților din mass media și lumea academică. Este vorba despre un demers care trebuie să fie constant, cred, într-o societate democratică.

*Ești la un click
distanță*

www.sri.ro

Intelligence

publicație editată de Serviciul Român de Informații

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Flaviu Predescu
Redactori: Sorin Sava, Alina Manda-Topârceanu
Coordonator rubrică istorie: Cristian Troncoță
Senior editor: Nicolae Rotaru
Tehnoredactare: Mihai Manea

Corectura: Centrul de Surse Deschise
Contact: presa@sri.ro, fpredescu@sri.ro
Difuzare: 021.410.60.60
Fax: 021.410.25.45
Adresa redacției: București bd. Libertății 14 d

Publicație a Serviciului Român de Informații
București, Bd. Libertății 14D

Tel. 021.410.60.60 Fax 021.410.25.45 E-mail presa@sri.ro

Articolele pot fi reproduse cu permisiunea editorului.

ISSN 1844 – 7244